

Жаңа белеске бастау

2-бет

Ақын Айтбай Жұмағұл – 50 жаста

6-бет

Әуелей бер, «Әуен»!

8-бет

Ақылды қалаға бір қадам

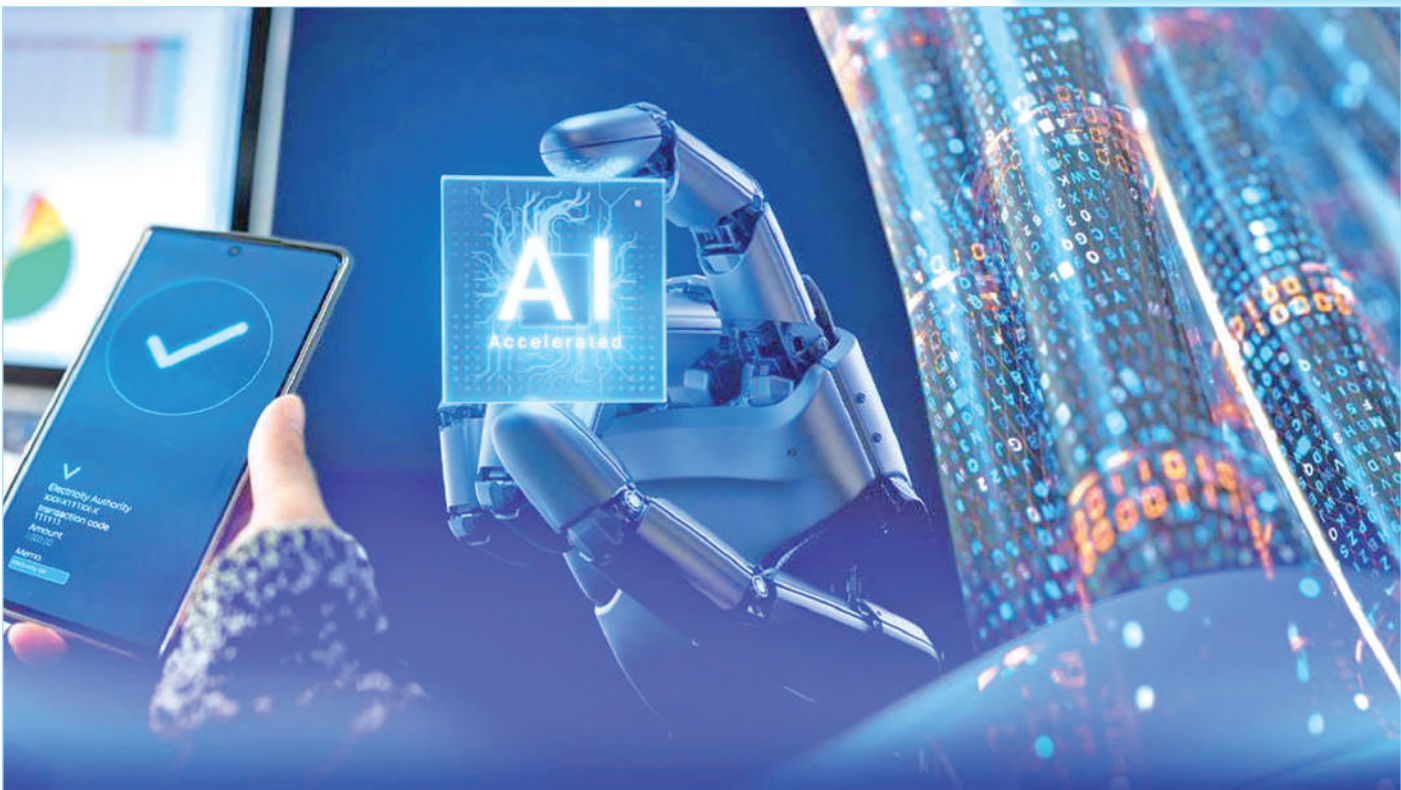

2025 жыл орталық Қазақстанда жасанды интеллект пен цифрлық технологиялардың дәуірі деп енген шақ деуге толық негіз бар. Өңір бүгінде Қазақстандағы цифрлық трансформацияның алдыңғы шебіне шықты. Ұлттық сипаттағы Digital Qazaqstan бағдарламасы аясында қолға алынған жосынды жобалар қарқын алып, жергілікті билік пен IT-мамандар күнделікті тіршілікті жеңілдететін шешімдерді өмірге енгізуге белсенді кірісіп кетті.

 Ерқанат КЕҢЕСБЕКҰЛЫ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Зерде заманында
Қараша-желтоқсан айларындағы жағдайға көз салсақ, Қарағанды нақ бір «инновациялар зертханасына» айналғандай. Қала көшелерінде ақылды бағдаршам, автоматты тұрақ жүйесі, базар мен дүкендерде бағаны бақылаудың цифрлық тетіктері, ал, қоғамдық орындарда қауіпсіздікті қамтамасыз ететін интеллектуалды бейнекамералар іске қосылып келеді. Аймақтың күнделікті тыныс-тіршілігіне енген өміршең өзгерістер тек техникалық жаңғыру ғана емес, жаңаша ойлау мәдениетін біртіндеп қалыптастырып келеді.

– Біздің өңір IT саласындағы базасы мықты және атаулы бағытта нақты нәтижелер көрсетіп келеді. JoLScan атты пилоттық жоба іске қосылды. Ол жедел жәрдем көліктерінің камераларынан алынған деректер арқылы жол жабынындағы ақау-

Сурет облыс әкімінің сайынан

ларды анықтауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, «Яндекс» компаниясымен бірлесіп, «ақылды бағдаршамдар» жүйесін енгіздік. Жүргізушілерге бағдаршамның ауысу уақыты туралы ақпарат нақты уақыт режимінде беріледі. Ал, ақылды автотұрақ жүйесі бейнебақылау мен жасанды интеллектіні біріктіріп, бос орындарды онлайн көрсетеді, – деді аймақ басшысы Ермағанбет Бөлекпаев.

Облыс әкімі әлгіндегі сөзін өңірдің цифрлық серпінін нақты дерекпен түйіндеді. Ол мысал ретінде Қарағандыда қанат қаққан стартаптың бірін атап өтті. Жоба қысқа уақыт ішінде 200 мың АҚШ доллары көлемінде инвестиция тартқан. Стартап дәмханалар мен мейрамханаларға арналған толықтай автоматтандырылған бақылау жүйесін ұсынады. Теңгерімді тетік қызмет көрсету сапасын

қадағалап қана қоймай, даяшылардың жұмыс қарқынын бағалап, қызметкерлерді ынталандыруға соны серпін сыйлайды. Ең бастысы, кәсіпкер үшін табыс әкелетін шешім: орташа чек көлемін айтарлықтай арттырады. Ермағанбет Бөлекпасвтың айтуынша, мұндай жоталы жобалар өңір экономикасының жаңа тынысын ашуда.

► 4-бет

• БАСПАСӨЗ – 2026

Газет – елдің зердесі

Біз «Орталық Қазақстан» газетін сонау 1970 жылдардан бері үзбей оқып келеміз. Ол кезде таңертең ұйқыдан тұрған бетте қолымыздың іздейтіні алдымен кітап пен газет болатын. Газет ауылдағы қарапайым еңбек адамына да, қаладағы зиялыға да бірдей жететін рухани азық еді. Еліміздің, өңіріміздің тыныс-тіршілігі, атқарылып жатқан игі істер, қоғамдағы өзгерістер – бәрі баспасөз арқылы салт-санаға сіңеді.

Уақыт өте келе мен де ептеп мақала жаза бастадым. Бір-екі ауыз сөзіміздің газет бетінде жарық көруі біз үшін үлкен зор мәртебе болатын. Ол кезде баспасөзге шыққан әрбір пікір – жауапкершілік, азаматтық мінез еді.

Газет – халықтың құлағы, көзі һәм тілі. Газет – қоғамның бұлтарыстарын көрсететін айна, ұлттың үнін тыңдайтын құрал, елдің бірлігі мен берекесін бекемдейтін ой алаңы. Баспасөз арқылы біз өткен күннің белгісін, бүгінгі күннің бағасын, ертеңнің бағдарын парақтап отырамыз.

Әр кезеңнің айқын белгісі газет бетінде қатталып, жылдар өткен сайын құнды шежіреге айналады.

Біздің отбасымызда газетке жазылу ұрпақтан-ұрпаққа ұласып келе жатқан ғұрыпқа айналды. Жаһандану дәуірінде-

гі цифрлық ақпарат тасқынына жұтылып кетпеудің, өз тамырыңды жоғалтпаудың бірден-бір жолы – газет оқу екені кәдік.

Газетке жазылу арқылы әр адам өзінің азаматтық ұстанымын, қоғаммен байланысын бекіте түседі. Бүгінгі заман алуан

ақпаратқа толы болғанымен, сарапталған, сүзгіден өткен ақпаратты табудың өзі қиынға соқты. Дамыған мемлекеттердің бәрінде де баспасөз миллиондаған тиражбен таралады. Зияткер қоғамның қалыптасуы, ұлттық дүниетанымның нығаюы дәл осындай тұрақты ақпарат арналарына сүйенеді.

Сондықтан да, қазіргі жазылу науқаны кезінде барша ағайынды аймақтың бас басылымына жазылуға шақырамын. «Орталық Қазақстан» – өлкеміздің шежіресі, елдің жадын жаңғыртып отыратын зерделі мінбер, ұрпақтар сабақтастығын жалғайтын рухани арна. Газет – біздің күнделікті өміріміздің ажырамас серігі, елдік ойдың күретамамыры.

Қадірлі оқырман, баспасөзді қолдау – руханиятты қолдау. Руханияты мықты елдің болашағы да мықты болады.

Тұңғышбай МҰҚАН,
өлкетанушы, Ақтоғай ауданының «Құрметті азаматы»

Суретті түсірген
Жангелді ӘБДІҒАЛЫМ

 Ерік НАРЫН,
«Ortalyq Qazaqstan»

Бас жүлде қазақтың талантты ақыны Мұрат Шаймаранға да беріліпті. I орында Ұларбек Нұрғалым мен Наурызбек Шарша тұр. II орын Елена Әбдіхалықова мен Бауыржан Игіліктің және жерлесіміз Мирас Асаннның қанжығасында. Жүлделі III орын Қабиден Қуанышбайұлы мен Ахат Расулда және Ғылымнұр Қадірбай мен Әсел Оспанда. Тағы алты ақынға ынталандыру сыйлықтары берілген.

Жүлдегерлерге қомақты қаржылай сыйлық табысталды. Ынталандыру сыйлығын алғандар да құр қалған жоқ.

Серік Ақсұңқарұлы Несіпбек Айтұлын көзі тірісінде классик ақын деп мойындап, қадірлей білді. Екеуі де әдебиеттің байтағына соны арна салған адуынды, өз гасырында жарқыраған таланттар. Несіпбек Айтұлы атындағы айтулы жүлдені Серік Ақсұңқарұлының алуы – заңды құбылыс.

БАСПАСӨЗ-2026

ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАН!
Облыстық «Ortalyq Qazaqstan» газетіне 2026 жылға жазылу жүріп жатыр. Газетке жазылу «Қазпошта» АҚ пошта байланысының барлық бөлімшелерінде, сондай-ақ, Ермеков көшесі, 33 үй, 8-қабат мекенжайы бойынша редакцияда ресімдей аласыздар

Газетке 6 айға және 1 жылға жазылуға болады					
Санаттар	Жеткізусіз (теңге) 12 айға	«Қазпошта» АҚ Қала (теңге)		«Қазпошта» АҚ Аудан/ауыл (теңге)	
Кәсіпорындар мен ұйымдар үшін	14 500	6 ай	13 770,14	10 141,30	
		12 ай	27 540,28	20 282,60	
Жеке жазылулар үшін	6 000	6 ай	6 141,30	5 891,30	
		12 ай	12 282,60	11 782,60	

НАЗАР АУДАРЫҢЫЗ!
«Ortalyq Qazaqstan» газеті редакциясында баспа бағасы бойынша (жеткізу қызметтерінің құнынсыз) балама жазылу жүргізіледі.

 Анықтама телефоны:
41-26-85,
8-702-638-56-85,
8-705-902-04-05.

 E-mail:
otdel.pochtovyy@bk.ru

Каспи QR арқылы жазылуға болады

Жаңа белеске бастау

Кеншілер Мәдениет сарайында өткен облыс әкімі Ермағанбет Бөлекпаев пен қала әкімі Мейрам Кожуховтың тұрғындармен кездесуі көлемді әрі мазмұнды қоғамдық диалогының біріне айналды. Алты сағатқа созылған кездесу мен одан кейінгі жеке қабылдауларда қаланың қазіргі тынысы, болашақ бағдары жан-жақты талқыланды. Шынында, бұл халықтың мәселелерін еркін жеткізетін, диалогқа құрылған ашық алаң болды. Әкімнің айтуынша, биыл ол облыстың барлық аудан-қалаларын аралап, 13 ірі кездесу өткізген. Бұл кездесулерге 3,5 мыңнан астам адам қатысып, жүздеген ұсыныс, шағым, бастама айтылған. Сонымен қатар, аймақ басшысы жыл ішінде 200-ге жуық тұрғынды жеке қабылдап, 400-ден астам мәселені қараған. Сол мәселелердің бір бөлігі осы кең ауқымды кездесуде қайта көтерілді.

Жәлел ШАЛҚАР,
«Ortalyq Qazaqstan»

Дамудың даңғыл жолы

Қарағанды соңғы жылдары өзгеріп келеді. Қаланың экологиялық жағдайы, жолдары, инфрақұрылымы мен әлеуметтік нысандары біртіндеп жаңарып, тұрғындардың өмір сапасы жақсара түседі. Бұл өзгерістер кездейсоқ емес – жүйелі жоспар мен нақты жұмыстардың нәтижесі.

Облыс әкімі Ермағанбет Бөлекпаев пен қала әкімі Мейрам Кожухов Қарағандының жұмысына үнемі бақылау жасап, әр бағыттағы жобаларды тікелей үйлестіріп келеді.

– Қарағанды күн сайын тазарып келеді. Бұл – әкімдіктің ғана жұмысы емес, бүкіл қала тұрғындарының ортақ жауапкершілігі. Биыл «Таза Қазақстан» акциясы аясында 200 мың текше метрден астам қоқыс шығарылды. 202 стихиялық қоқыс орны жойылды, 12 мың ағаш отырғызылды. Көктем-жаз мезгілінде 5 миллион гүл егілді, – дейді облыс әкімі Ермағанбет Бөлекпаев.

Қаланың орталығындағы Үлкен, Екінші, Үшінші көлдер – қарағандылықтар үшін жаңа жайлы демалыс әрі қаланың табиғи тепе-теңдігін сақтайтын маңызды экожүйе. Сол себепті, бұл аумақта атқарылған жұмыстар биыл ерекше назарда болған.

– Биыл көлдерге кешенді тазарту жұмыстары жүргізілді. Су теңгерімін сақтау үшін 10 ұңғыма бұрғыланып, жерасты суымен қоректендіру жолға қойылды. Сонымен қатар, соңғы екі жылдың өзінде көлдерге 120 мың балық жіберілсе, оның 70 мыңы биылдың есебінде. Бұл – экожүйені қалпына келтіру үшін өте маңызды қадам. Көлдердің тіреуіш қабырғалары толық жөнделіп, жағалаулар бекітілді, – деді қала басшысы Мейрам Кожухов.

Бұл жұмыстардың барлығы қаланың орталық саябағын толық қайта жаңғыртуға дайындық болып саналады. Қала тұрғындары серуендейтін аймақтар кеңейіп, табиғи көлдер қауіпсіз әрі тартымды күйге келеді.

Экология тек жасыл желекпен шектелмейді. Табиғи апаттарды болдырмау, нөсер суларын дұрыс бұру қаланың инженерлік қауіпсіздігі екенін атап айту керек.

«Нөсерлік кәріз жүйесін тазарту мен қалпына келтіру жұмыстары үздіксіз жүріп жатыр. Биылдың өзінде 5 шақырым нөсерлік жүйе тазартылды. 2022-2025 жылдары 25 шақырым жүйе тазартылып, 10 шақырым арық қалпына келтірілді. Бұл су басу қаупін азайтып, көшелердің қауіпсіздігін арттырады», – дейді аймақ басшысы.

Аталған жұмыстар жол инфрақұрылымымен тығыз байланысты. Қала аумағы кеңейген сайын жаңа жолдарға сұраныс артып келеді. Жол – қаланың қозғалыс жүйесі. Қай салада да даму болу үшін жолдың сапасы негізгі фактор. Қала әкімі Мейрам Кожухов 2025 жылы 113 шақырым жол жөндегенін де айрықша атап өтті.

– Пичугин, Четская, Гарышкерлер көшелеріндегі ірі учаскелер толық аяқталды. Қарқынды құрылыс жүріп жатқан аудандарда Е.Бөкетов көшесі, К.Дүйсембеков пен Б.Момышұлы көшелері бойындағы аулалар арасындағы жолдар, сондай-ақ, С.Мұқанов көшесінің Тәттімбет көшесіне дейінгі жалғасы салынууда. Сонымен қатар, Сарыарқа және Университет көшелері бойындағы жаңа автожол Гапеев көшесіне тікелей

автобус жаңарып, жаңа бағыттар ашылған. Кешкі рейстер ұзартылып, №012 және №66 бағыттарын қайта іске қосылыпты.

Сонымен бірге, қалада мандандырылған автодромның құрылысы аяқталып, жүргізуші даярлау сапасы да арта түсті.

Ал, коммуналдық жүйе – көрінбейтін, бірақ, қала өмірінің негізін ұстап тұрған сала.

«21 су жобасы жүзеге асуда,

«Қарағанды жастары» бағдарламасымен 40 жас маман баспанаға қол жеткізді, – деді Ермағанбет Бөлекпаев.

Сонымен қатар, кездесуде 2025 жылдың инвестициялар бойынша да табысты болғаны айтылды.

«4,4 млрд теңге тұратын «Norma» көпфункционалды кешені іске қосылды, 220 жұмыс орны құрылды. «Garden

қарқынмен жалғасатынын атап өтті.

Кәріз жүйесі мәселесі де назардан тыс қалмады. Қаланың ең тозған бөлігінің бірі – кәріз желілері. Әкімнің сөзінше, екі негізгі кәріз коллекторы кезек-кезеңімен модернизацияланады. Үлкен Михайловка мен Фёдоровкада кәріз тарту жобасы дайындалып жатыр. Бұл жұмыстар қаланың ұзақмерзімді дамуы үшін аса маңызды.

Бұдан бөлек, 400 шақырымға жуық газ желісі тартылып, 8,5-9 мың үй көгілдір отынға қосылған. Бұл – өңір тарихындағы ең ірі газдандыру толқыны. Тұрғындар жылдар бойы күткен газ «Күнгей», «Таугүл», жеке сектор көшелеріне де жақындап қалды.

140 гектарлық кең аумақта үлкен демалыс аймағын салу – Қарағандыны дамыту стратегиясындағы жаңа бағыт. Бұл саябақ әрі спорттық-әлеуметтік орталыққа айналмақ. Дзюдо орталығы, басейн, спорттық кластер, жаңа бизнес құрылымдары – барлығы болашақта осы аймаққа шоғырлануы мүмкін.

«Майқұдықтан жаяу шығып, заманға сай жаңарған кеншілер шаһарының көркіне тамсанып, Оңтүстік-Шығысқа жаяулап серуендейтін күнді асыға күтіп жүріміз», – дейді жергілікті тұрғындар.

«Жұмыла көтерген жүк жеңіл»

Кездесуде Орталық саябақтағы «Мир Фантазий» тұрған аумаққа қатысты тұрғындар сұрағы жиында ең өзекті мәселенің бірі болды. Әкім мәселенің күрделілігін жасырмады. Айтуынша, әзірге құрылыс тоқтатылған күйде. Жер жеке меншікке өтіп кеткен, сондықтан, кез келген шешім инвестормен келісім арқылы ғана іске асады.

Жиналған жергілікті тұрғындар бұл жердің қарағандылықтар үшін тарихи орын екенін және мұнда биік үйлердің емес, мәдени кеңістіктің болғанын қалайтынын айтты. Қала әкімдігі бұған дейін заманауи өнер музейі немесе инновациялық кітапхана салу идеясын ұсынған. Алайда инвестор тарапынан әзірге нақты шешім жоқ.

Ерекше қажеттіліктері бар азаматтар көтерген ең өзекті мәселе – инвалиттер қызметінің уақыттың шектеу жоспары. Қазір бұл қызмет шектеусіз қолданылса, жаңа

шығатын болады, – деді ол.

Жолдардың жалпы 85 пайызы қанағаттанарлық жағдайда. Бұл – ірі қала үшін жақсы көрсеткіш. Жыл сайын орташа жөндеу көлемі де артып келеді. Атап айтсақ, бір мезетте 50 көшені қамтитын 80 шақырымнан астам жол жаңартылған.

Қауіпсіздікке ерекше назар аударылуда. Нақтырақ айтсақ, Республика-Дүйсембеков көшелері мен Гоголь-Гарышкерлер көшелері қиылысында 2 оң жақ бұрылыс жолы салынған.

Бұдан бөлек, 90 мың шаршы метр жол жамылғысы жамалып, 700 жаңа жол белгісі қойылған. 140 мың шаршы метр жол таңбасы сызылып, 24 жаңа бағдаршам қойылыпты. Алдағы уақытта жалпы саны 234-ке дейін артпақ. Бұдан бөлек, 40 резервтік қуат көзі орнатылуда.

Дерекке сүйенсек, қоғамдық көліктегі төлемдердің 95 пайызы қолма-қолсыз форматқа көшіп, 70

65 шақырымнан астам желі тартылды, ондаған көше орталық су жүйесіне қосылды. Биыл Қарағанды ауыз сумен 100% қамтамасыз етіледі. №22 су құбырының арқасында 200 мың адам сапалы суға қол жеткізді. Жылу және кәріз желілері де жаңартылып жатыр», – деп мәлімдеді қала басшысы.

Сондай-ақ, 400 шақырымнан астам газ желісі тартылып, 3 800-ден астам үй газға қосылған. Бұл – жеке сектор, үлкен аудандар және жаңа тұрғын алаптар үшін өте маңызды қадам.

Жиында бүгінгі күннің маңызды мәселесі тұрғын үй құрылысы да жиында назардан тыс қалмады.

– Қарағандыда тұрғын үй құрылысы қарқынды жүруде. Биыл 400 мың шаршы метрден астам үй пайдалануға беріліп, 200 отбасы жалдамалы баспана алды. Кезектегі 108 азамат – көпбалалы аналар, жетім балалар, әлеуметтік осал топтар пәтерлі болды.

Hall» мейрамханасы, «Аманат» спорт-сауықтыру орталығы, «TRASARY ARKA» қаптама өндірісі іске қосылды. 50 млрд теңгелік 57 жоба шеңберінде 500 жаңа жұмыс орны ашылды. Жалпы инвестиция көлемі – 335 млрд теңге», – деді қала әкімі.

Бұдан бөлек, екі жаңа мектеп ашылған. Әлеуметтік көмек – 118 мың адамды қамтыса, 14 мыңнан астам жаңа жұмыс орны құрылып, жұмыссыздық деңгейі 4,6%-ға дейін төмендеген. Заманауи футбол аренасы ашылып, «Шахтёр» футбол академиясының құрылысына дайындық басталды.

2025 жылы Қарағандының 2040 жылға дейінгі 14 жоспары бекітілген. Бұл – қаланың даму бағытын айқындайтын құжат.

Оңтүстік-Шығыс пен Майқұдықты байланыстыратын жаңа магистраль – қаланың болашақ қозғалыс картасын түбегейлі өзгерте алатын жоба. Қазір бұл құрылыстың келесі жылы да

ҚАРАҒАНДЫ ОБЛЫСЫНЫҢ ӘКІМДІГІ

нормалар айына 6 сағатқа дейін қысқаруы мүмкін.

«Қазақстан соқырлар қоғамының» өкілі Снежанна Воронова:

«Біздің арамызда арбамен қозғалатындар бар, мүлде көрмейтіндер бар. Алты сағат бізді қоғамнан ажыратады. Жұмысқа, емханаға, спортқа, үйірмелерге қалай барамыз?», – деп алаңдаушылығын жеткізді.

Әкім бұл мәселенің келесі жылы шешімін табатынын, қаржы алдын ала қарастырылғанын атап айтты.

Сонымен қатар, Бағдат Әкімбай есімді тұрғын арнайы реабилитациялық тренажерлар шығаратын өндіріс ашу үшін 30 млн теңге қажет екенін айтты. Жоба мыңдаған адамға көмектесуі мүмкін.

«Мен өзім де мүмкіндігі шектеулі адаммын. Өзіміздің қазақстандық өнімді шығаруға толық мүмкіндігіміз бар», – дейді ол. Аймақ басшысы бұл бастаманы қолдауға уәде берді.

Сонымен бірге, электр жарығы мәселесі де кездесуде бірнеше рет көтерілді. Күнгей ықшамауданында бес үй бірнеше күн жарықсыз қалған. Тұрғындардың айтуынша, «Е-otinish» арқылы қолдаған хаттарына да жауап болмапты.

Қала әкімі Мейрам Кожухов бұл мәселені жеке бақылауға алатынын мәлімдеді.

Жергілікті өзін-өзі басқару мүшесі Константин Моценко автодромдағы көліктердің жиі бұзылатынын, бір күнге тоқтап қалса, курсанттардың қайтадан ұзын-соңар кезекке тұруға мәжбүр екенін айтып, көмек сұрады.

Бұл мәселеге «Азаматтарға арналған үкімет» өкілі Жансаят Құлжанбеков жауап берді.

«Кейде жол-көлік оқиғалары салдарынан кезек уақытша тоқтайды. Көліктер аптасына бір рет жөнделеді. Көлік жөнделіп жатқанда кезек болады рас. Алдағы уақытта жаңа көліктер алып, автодром паркін жаңартуды жоспарлап отырмыз», – деп түсіндірді.

Бұдан бөлек, жиында полигоннан зардап шеккен зейнеткерге ем алу үшін бірнеше жыл кезек күту қажет екендігі де айтылды. Әкімдік өкілдері мұндай емге жылына республикадан тек 10 квота бөлінетінін түсіндірді.

Кездесу соңында Ермағанбет Бөлекпаев тұрғындарды жеке қабылдап, олардың мәселелері мен ұсыныстарын тыңдады. Мемлекет басшысының тапсырмасына сәйкес өңір басшылығы ашық диалогты әрі қарай жалғастыра беретінін айтты.

Қарағанды – қарқынды өзгеріс үстіндегі қала. Инфрақұрылым жаңартылып, жаңа жолдар салынууда, газдандыру қарқынды жүріп жатыр, қоғамдық кеңістіктер кеңейіп, әлеуметтік мәселелер күн тәртібінен түспей келеді. Ал, тұрғындардың белсенділігі мен ашықтығы – осы өзгерістердің шынайы кепілі.

Суреттерді түсірген
Жангелді ӘБДІҒАЛЫМ

• ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА

Бөкетов университеті: жаңа мәртебе – жаңа белес

Е.Бөкетов атындағы Қарағанды ұлттық зерттеу университетінде кеңейтілген ғылыми кеңес өтті. Оқу орнының басқарма төрағасы, ректор Нұрлан Дулатбеков жиылған жұртшылық пен ұжым алдында биылғы атқарылған жұмыс жөнінде есеп беріп, жылды қорытындылады. Ректор «Ұлттық» мәртебесін иеленген оқу орнының жетістіктеріне тоқталып, әлемдік рейтингте айқындаған беделін атап өтті. Сонымен қоса, университетке есімі берілген көрнекті ғалым Ебіней Бөкетовтің кең көлемде атап өтілген 100 жылдық мерейтойы оқу орнының биылғы айтулы оқиғасы ретінде есте қалғанын атады.

Гүлнұр СЕРІКЖАНҚЫЗЫ, «Ortalyq Qazaqstan»

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев білім беру саласын ұлттық құндылық пен экономика драйвері ретінде қарастырып келеді. Өткен жылдарда университет баскеге қабілеттілікті арттыруға көңіл бөлсе, биыл жаһандық білім және технологиялық кеңістікке интеграциялану жолында нақты нәтижеге қол жеткізіп отыр.

– Биылғы басты жетістік және университетіміздің жаңа дәуірінің бастауы – Президент Жарлығымен Е.Бөкетов атындағы Қарағанды университетіне «Ұлттық университет» статусының берілуі. Бұл шешімді біз кездейсоқ сый емес, университеттің ұлттық ғылым мен білім жүйесіндегі көпжылғы еңбегінің заңды нәтижесі деп қабылдаймыз. Соңғы 5 жылдағы көрсеткіштерді талдасақ, ғалымдардың зерттеу әлеуеті мен түлектердің білім сапасы үздіксіз өсіп келеді. Президенттің бұл Жарлығы – сол тұрақты дамудың мемлекеттік деңгейде бағалануы болып отыр, – деді ректор Нұрлат Дулатбеков.

Аймақ университеттерінің ішінде алғашқы болып ерекше мәртебеге қол жеткізген Бөкетов университеті бұдан былай толыққанды академиялық және басқарушылық автономияға ие, қаржылық жағынан дербес, статусы арқылы отандық және халықаралық беделін нығайта алады. Айталық, биылдан бастап оқу орны өз ішінен PhD докторлық дәреже-сін беру құқығына ие болды. Ректордың айтуынша, бұл – ғылыми кеңеске артылған зор сенім мен жоғары жауапкершілік әрі оң белді. Қазірдің өзінде Павлодар, Семей, Ақтөбе, Ақтау, Шымкент, Түркістан қалаларынан 20-дан астам докторант Бөкетов университетінде диссертация қорғауға өтініш білдірген екен.

Сонымен қоса, университет бүгінде 6 беделді жаһандық рейтингте өз орнын айқындаған. Мәселен, QS әлемдік рейтингінде университет 901+ позициясын

сақтап қалды. QS-2026 рейтингісіне Қазақстаннан қатысқан 20 университет ішінен Бөкетов университеті 8-ші орынға табан тіреп, еліміздің үздік жоғары оқу орындарының ондығына кірді. Ал QS Asia 2025 рейтингісінің қорытындысы бойынша өткен жылмен салыстырғанда 39 позицияға алға жылжып, Азияның 984 университеті арасынан 167-орыннан көрінді.

Университетті студенттерсіз елестету мүмкін емес. Сапалы кадр даярлау университеттің негізгі миссиясына айналып отыр. Қазіргі таңда университеттің зияткерлік әлеуеті 13 865 білім алушыны құрайды.

– Оқу орнының жаңа мәртебесіне сай, биыл біз оқуға қабылдаудың шекті бағын 55-тен 65-ке дейін көтердік. Ашығын айту керек, бұл тәуекелге барған қадам еді. Біз сан қуалаудан сапалы іріктеуге көштік. Талаптың күшейгеніне қарамастан, ең үздік, ең білімді жастар Бөкетов университетін таңдады. Олардың арасында 564 «Алтын белгі» иегері және 10 Халықаралық және Республикалық пән олимпиадаларының жеңімпазы бар, – деді Нұрлан Дулатбеков.

Еуразия құрлығының түпкір-түпкірінен келген шетелдік

студенттер де Бөкетов университетінде білім алуда. Олардың саны жылдан жылға өсіп отырып, биыл 114 болса, биыл 122 студентке толыққан.

Сонымен қоса, оңтүстік өңірлерден, Түркістан және Жамбыл облыстарынан осы оқу орнын таңдап келген жастар көп.

Жастар таңдайтын мамандық еңбек нарығында сұранысқа ие. Атап айтқанда, мемлекеттік грант иегерлері арасында «Шет тілдері», «Қазақ тілі мен әдебиеті» және университет брендіне айналған ғылыми бағыт – «Фармацевтикалық өндіріс технологиясы» мамандығына қызығушылық басым. Ал, ақылы бөлімде «Құқықтану», «Спорт», «Психология» және «Шет тілдері» мамандығы көп таңдалған.

Магистратура деңгейінде «Ақпараттық жүйелер» мен «Биология» саласына гранттардың көп бөлінуі – университеттің ғылыми әлеуетін айқындап отыр.

Әлемдік тәжірибеде зерттеу университеті – бұл ең алдымен ғылым қалыптастыратын магистранттар мен докторанттардың ордасы. Ал, оқу орнында олардың үлесі аз екенін мойындады ректор. Магистранттар мен докторанттардың үлесі жалпы контингенттің 7

пайызына да жетпейді.

– Ашық айту керек, ұлттық зерттеу университеті үшін бұл – өте төмен көрсеткіш. Біз әлі күнге дейін «кадрлар ұстаханасы» деңгейінде қалып, ғылыми потенциалды толық пайдаланбай отырмыз, – деді Нұрлан Орынбасарұлы.

Бәсекеге қабілеттілікті арттыру үшін әлемдік озық оқу орындарымен тығыз байланыс маңызды. Қазіргі таңда Ресей (Томск политехникалық университеті) және Өзбекстан (Низами атындағы университет) жоғары оқу орындарымен 3 қос диплом бағдарламасы сәтті жүзеге асуда. Сонымен қатар, Түркия және Қырғызстан университеттерімен бірлескен бағдарламалар да бар.

Кеңейтілген кеңесте бұдан басқа университет студенттерінің контингентін қалыптастыру, жастармен қарым-қатынас, оқу бағдарламалары, академиялық қызмет, түлектерді жұмысқа орналастыру, цифрлық инфрақұрылым, жаһандық университеттермен байланыс, оқу орнының ғылыми әлеуеті, студенттер жатақханасының жайы, білім алушыларға қолдау көрсету, университеттің әлеуметтік инфрақұрылымы мәселелері егжей-тегжейлі баяндалды.

– Биыл – университет тарихында алтын әріппен жазылатын ерекше жыл болды. Біз университетіміздің тұңғыш ректоры, ғұлама ғалым, жазушы, академик Ебіней Бөкетовтің 100 жылдық мерейтойын атап өттік. Бұл шара университет қабырғасымен шектелген жоқ. Премьер-Министрінің арнайы тапсырмасына сәйкес, мерейтой мемлекеттік деңгейде ұлықталды. «100 жылдыққа – 100 іс-шара» тұжырымдамасын негізге алдық. Жыл бойы ғылым симпозиумдар, дөңгелек үстелдер мен семинарлар легі толастаған жоқ. Тіпті, Америка Құрама Штаттарында да Бөкетовке арналған ғылыми семинар өтті. Бұл ғалым есімін мәңгілік ету жолындағы нақты қадамдар саналады, – деп, ұлы істі абыроймен атқарған университет ұжымына алғысын айтты басқарма төрағасы.

Шара соңында үздік оқытушылар мен студенттер марапатталып, ректор Нұрлан Дулатбеков білім алушылардың сауалына жауап берді.

Сурет Қарағанды ұлттық зерттеу университетінің баспасөз қызметінен

• КЕЗДЕСУ

Азаматтық көзқарас арнасы

Облыстық ішкі саясат басқармасының басшысы Нұрлан Бикеновтің төрағалығымен өткен үкіметтік емес ұйымдармен өзара іс-қимыл жөніндегі кеңестің қорытынды отырысы қоғам тынысын айқындаған өзекті мәселелерді сарап таразысына тартты. Мәні бөлек жиынға мемлекеттік органдар мен өңірдегі түрлі бағытта еңбек етіп жүрген ҰЕҰ өкілдері жиналып, жыл бойғы жұмыстың белесін бағамдап, жаңа межелерді бірге айқындады.

Ерқанат КЕНЕСБЕКҰЛЫ, «Ortalyq Qazaqstan»

Іскерлік лебі аңғарылған әр сөз, әр ұсыныстың қыр соңында қым-қуыт қоғамның аужайы жатыр. Келелі кездесу барысында жылдық жұмыс нәтижелері тарқатылып, азаматтық секторды дамытуға бағытталған тың ойлар ортаға салынды.

– Мемлекеттік құрылымдармен үкіметтік емес ұйымдардың өзара іс-қимылын күншейту – жиын талқысының негізгі өзегі. Серіктестік байланыстарды нығайту, қоғамдық бастамаларды қолдау, тұрғындардың әлеуметтік жобаларға қатысуын кеңейту жөніндегі пікірлер ашық форматта айтылып келеді. Әсіресе, өңірдегі әлеуметтік салмақты жобалардың жүзеге асуына азаматтық

емес. Сарапшылар бұл бағытты жаңа талаптарға сай жаңғыртудың өзекті екеніне тоқталды. Сонымен бірге, «Мемлекеттік рәміздер – ортақ құндылығымыз» жобасы аясында оқыту-түсіндіру шаралары жүйелі түрде жүргізіліп келеді. Мектептен ұйымдарға дейінгі түрлі алаңда мемлекеттік рәміздердің тарихи мәнін ашатын дәрістер мен ашық кездесулер ұйымдастырылуда.

Уақыт талабына сай, кейбір жобалар кейінге шегеріліп, енді бірі өзектілігін жоғалтқандықтан тоқтатылған. Бұл – жұмыстың ретсіздігін емес, керісінше, бастамаларды сүзгіден өткізіп, тиімдісін іріктейтін сарабал сарапшылардың

қоғамның ықпалын арттыру жайы әрдайым өзекті. Тәжірибе алмасу, қаржыландыру тетіктерін жетілдіру, қоғаммен кері байланыс орнату мәселелері де назардан тыс қалмады, – деп атап өтті Нұрлан Бикенов алғы сөзінде.

Жауапты өкілдер мен салалық басқарма басшылары өңірдегі қоғамдық бастамалардың ахуалын бүкпесіз баяндады. Әрқайсысының сөзінен аянып қалмай іс қылатын жауапкершілік те, жаңа кезеңге өтудің талабы да сезіле түскен. Бүгінде бағыттар бойынша 13 ұзақмерзімді жоба жүзеге асуда. Өңірлерге барып жүргізілген ағарту жұмыстары, семинар-тренингтер мен кеңес беру форматындағы кездесулер нақты нәтижесін бере бастаған. Әсіресе, күдіс пейіл дау-дамайды өршітпей, бітімге шақыруға бағытталған бастамалар көзге түседі: медиаторлар пулын құру жолға қойылып, 60-қа жуық маман іске кірісті. Олардың қатарында ҚХА мүшелері мен тәжірибелі қоғамдық белсенділер де бар. Жиында бес жоба талқылау сатысында тұрғаны айтылды. «Заң және тәртіп» тұжырымдамасының аясында тың бастамалар ұсынылып, қауіпсіздік мәдениетін арттыруға арналған жаңа тәсілдер қарастырылып жатыр.

Айрықша назар аудартқан – «Өткір қалам» жобасы. Оның шеңберінде кәсіби журналистерді оқытып, медиа саласының жауапкершілігі мен кәсіби деңгейін көтеруге бағытталған жүйелі жұмыс басталған. Ақпарат тасқыны үдей түскен заманда медиа сауаттылықты арттыру жайлы ұсыныстар да аз

қолтаңбасын әйгілейді. Жиын соңында келер жылы жаңа жобаларға конкурс жарияланатынын белгілі болды. Бірқатар ұйымдар серіктес болуға ниет білдіріп, ұсыныстарын жолдауға дайын екендерін жеткізді.

– Кеңес қорытындысы азаматтық қоғамның аймақтағы рөлінің артып келе жатқанын айқын көрсетті. Ұтымды ұсыныстар – нақты деректерге сүйенген, шынайы қажеттіліктерден туған өміршең бастамалар. Ең бастысы, мемлекет пен ҰЕҰ арасындағы әріптестік мәдениеті жаңа деңгейге көтеріліп келеді. 2026 жылға жоспарланған жобалар ҰЕҰ әлеуетін күшейтіп қана қоймай, өңірдің тұрақты дамуына оң ықпал ететініне бек сенімдімін. Осы орайда құзырлы органдар тарапынан атқарылатын мониторинг ісі мені толғандырады. Себебі, әр жобаның жүзеге сәтті асуы мен қоғамға берер игілігін біз тек осы бақылау амалдары жолымен ғана нақты көре аламыз, – деп тұжырды ойын қоғам қайраткері, қалалық мәслихат депутаты Нияз Сундеталиев.

Жиын соңында қатысушылар 2026 жылға арналған бірлескен бастамалардың жобасын пысықтап, нақты ұсыныстар топтамасын әзірледі. Кеңестің келесі жылға бағытталған басымдықтары айқындалып, азаматтық сектор мен билік арасындағы ынтымақтастықтың жаңа белесі анық көрінді. Жыл бойғы жұмыс төмам. Ал, алда атқарылар міндет бұдан да маңызды, үміт те үкілі.

Суреттерді түсірген Александр МАРЧЕНКО

Тәртіпсіз ел болмайды

Аймақта облыстық прокуратураның бастамасымен «Құқықтық тәртіп әліпбиі» атты ауқымды акция өтіп, өңір жұртшылығы құқық қорғау органдарының жұмысымен етене танысты. Акция қоғам арасында құқықтық сауаттылықты арттыру мен азаматтардың заң алдындағы жауапкершілігін күшейтуді мақсат тұтты.

Мағжан ҚҰДАЙБЕРГЕН, «Ortalyq Qazaqstan»

Акция аясында облыс пен аудан прокуратуралары өз жұмыс кабинеттерін қоғам өкілдеріне ашық ашты. Депутаттар, журналистер, блогерлер, жастар ұйымдары мен азаматтық қоғам белсенділері прокуратура органдарының күнделікті қызметін бақылап көрді. Қатысушылар қылмыстық, әкімшілік және азаматтық істерді қарау тәртібімен, сот процестеріне прокурорлардың қатысуымен, сотқа дейінгі тергеп-тексеру әрекетін жүргізу ерекшеліктерімен және кезекші прокурорлардың жұмысымен танысты.

– Акцияның басты мақсаты – прокуратура қызметінің ашықтығын қамтамасыз ету. Азаматтар сот процесін, оның қалай жүретінін өз көзімен көрсе, құқық қорғау жүйесіне деген сенімі артады. Прокуратура – адам құқықтарын қорғаудағы шешуші орган екенін әр тұрғын айқын түсінуі керек. Өкініштісі, бүгінде әлеуметтік желіде біз

көбіне тек көңіл көтеретін контентке үңіліп, пайдалы құқықтық ақпаратқа ден қоймаймыз. Ал, бізге керек білімнің бәрі – ғаламтордың өзінде тұр, – деді облыс прокурорының орынбасары Еділ Жұбанов.

Әрі қарай қонақтар тақырыптар бойынша топтарға бөлініп, азаматтардың өтініштерін қабылдау, процесстік бақылау, құжаттық тексеріс және салалық бөлімшелердің жұмысын бақылады.

– Біз прокуратура, киберқадағалау қызметі, тергеу изоляторларының жұмысымен

жан-жақты таныстық. Өкінішке қарай, интернеттегі әккі алаяқтардың «жеңіл табыс» туралы уәдесіне алданып қалатын жастар аз емес. Занды білмеу жауапкершіліктен босатпайды. Жеңіл жолмен келетін ақшаның да ақыры жақсылыққа әкелмесі кәдік. Қандай да бір қылмыстық әрекет түптің түбінде адамды заң алдында жауапқа әкелетіні анық, – деді облыстық азаматтық альянстың төрағасы Дмитрий Полторенко.

Акция соңында қатысушылар қоғам мен прокуратура арасын-

дағы өзара іс-қимылды күшейту бағытында ұсыныстарын ортаға салды. Құқықтық мәдениетті қалыптастыруда тұрғындардың да, мемлекеттік органдардың да ортақ мүддесі бар екені анық. Сондай-ақ, облыстық жобалау офисі алдағы уақытта профилактикалық іс-шараларды кеңейтіп, құқықтық білімді насихаттайтын жаңа жобаларды іске асыруды жоспарлап отыр.

Сурет облыстық прокуратураның баспасөз қызметінен

Ақылды қалаға бір қадам

(Соңы. Басы 1-бетте)

Соңғы жылдары Қарағандыдағы IT-сектордың дамуы шын мәнінде көз сүйсінтерлік: IT-компаниялардан түсетін салық көлемі жыл сайын 35 пайызға өсіп келеді. Қазыналы Қарағанды бүгінде қазба байлыққа ғана емес, зерделі зияткерлік пен цифрлық ізденіске арқа сүйеп келе жатқанын осы қарапайым мысалдың өзі-ақ аңғартады.

— Облыс бірнеше жылдан бері Астана мен Алматыдан кейін еліміздегі IT-индустрияны дамыту бойынша үздік үштікке енді. Бірақ, біздің мақсат соңынан еру емес, бірінші болып, жаңа тренд қалыптастыру, — дейді облыстық ақпараттандыру, мемлекеттік қызметтер көрсету және архивтер басқармасының басшысы Константин Ильницкий.

Спикердің айтуынша, өңірде осы межеге жетуге толық мүмкіндік бар. Мұнда іске қосылған көптеген жобалар қазірдің өзінде басқа аймақтардың назарын аударып отыр. Соның ішінде — ақылды тұрақ жүйелері мен жасыл желектерді есепке алуын цифрлық сервисі.

— Бүгін біз сынап көріп жатқан технологияларды ертең Қазақстанның өзге өңірлері енгізуі әбден мүмкін. Қарағанды соңғы жылдары нағыз цифрлық инновация алаңына айналды, — дейді ол.

«Көрінбейтін көмекші»

Көпшілік назарын аударған тағы бір жоба — полицияның жедел жұмысын түбегейлі өзгертетін интеллектуалды бейнесарап жүйесі. Қылмыстың алдын алудағы «көрінбейтін көмекші» тәртіптің тынысын қадағалайды. Облыс орталығында жасанды интеллект элементтерімен жабдықталған 60 шақты камера жұмыс істеп тұр. Олар адамдар көп жүретін орындар — аялдамалар, «Сарыарқа» әуежайы, теміржол вокзалдарына сәтті орнатылған. Камералар адам ағынына қарапайым бақылаушы көзбен емес, ақылды жүйенің дәлдігімен қарайды: азаматтардың жүзін таниды, агрессивті мінез-құлық белгілерін ажыратады, адамдар шектен тыс шоғырланған сәттерді тіркейді. Ең бастысы, күмәнді жағдай анықталса, жедел

Сурет: ЖИ

қызметтерге лезде дабыл береді.

— Жыл басынан бері бейнесараптама жүйесінің көмегімен 49 құқық бұзушы анықталып, ұсталды, — дейді Қарағанды облысы полиция департаментінің бастығы Негмет Исмагулов.

Мұның бір дәлелі — сапаржай аумағындағы камералардың жұмысы. Жүйе пробациялық бақылауда жүрген, сот шешіміне қарамастан Павлодар облысынан өз бетінше шығып кеткен ер адамды дәл тауып берген. Басқа оқиғада алименттен жалтарып, бірнеше ай бойы бой тасалап жүрген Қостанай облысының тұрғыны анықталып, қолға түскен. Полиция департаментінің баспасөз қызметінің өкілдері атап өткендей, жасанды интеллект элементтері бар технологияларды қолдану профилактикалық жұмыстың тиімділігін айтарлықтай арттырды.

Қыркүйектен бері аймақта «Өнімдер бағасын мониторингтеу» атты пилоттық жоба жұмыс істеп келеді. Жасанды интеллект дүкендерден түсетін күнделікті деректерді сараптап, әлеуметтік маңызы бар тауарлардың құбылмалы бағасын бақылап отырады. Жүйе нарықтағы өзгерістерді жай ғана белгілеп қоймайды, азықтүлік бағасында әдеттен тыс ауытқу байқалса, жауапты органдарға дереу сигнал береді. Осылайша ЖИ талдауы әкімдікке бағаны тұрақтандыру тетіктерін дер кезінде қолдануға мүмкіндік береді. Жоба, әсіресе, зейнеткерлері көп, әлеуметтік осал санаттағы отбасылары бар өңір үшін айрықша маңызға ие. Бағаның кенет көтерілуі ең алдымен соларға ауыр соғатынын ескерсек, жасанды интеллект мұнда жай технология емес, тұрғындардың тұрмысын қорғайтын нақты құрал деуге келеді. Осы-

лайша облыс цифрлық бақылау арқылы әлеуметтік әділеттілікті күшейтудің жаңа моделін қалыптастырып келеді.

29 жоба, бір мақсат

«Террикон алқабы» IT-хабында жасанды интеллектінің нақты қолданылуына арналған ауқымды воркшоп шеңберінде жиналған жастар мен мамандар заманауи технологияның қыр-сырын, болашақ кәсіптер әлеміне бір адым жақындай түсті. Облыста STEM және PBL тәсілдерін (роботтехника, бағдарламалау, 3D-модельдеу) үйірмелер мен қосымша білім беру орталықтарына енгізуге бағытталған пилоттық жоба іске қосылды. Жергілікті тұрғындарға да қолайлы шешімдер жетіп артылады. Мәселен, Smeta Hub деп аталатын жасанды интеллектіге негіз-

• ӘЛЕУМЕТ

Ертеңге сенім

Қарағанды және Ұлытау облыстары бойынша қылмыстық-атқару жүйесі департаментіне қарасты №35 мекемеде жылу оқшаулағыш құрылымдық-панельдер өндіретін жаңа өндірістік алаң салтанатты түрде ашылды. Заманауи талаптарға сай жабдықталған цех 700 шаршы метр аумақтағы жаңадан бой көтерген ангарда орналасқан. Ангар құрылысы қараша айында толық аяқталып, бірден іске қосылды.

Мағжан ҚҰДАЙБЕРГЕН,
«Ortalyq Qazaqstan»

Жаңа өндіріс алаңы «Еңбек-Астана» республикалық мемлекеттік кәсіпорын мен кәсіпкер Ерлан Нұртазин басқаратын «PPF Kazakhstan» ЖШС-нің серіктестігі аясында жүзеге асқан. Осы серіктестіктің өнімдері — жылу оқшаулағыш-панельдер — қазіргі уақытта алғашқы тұрғын үйлердің құрылысында қолданылып жатыр. Бұл жаңа цехтың құрылыс индустриясындағы сұранысты толық қамтамасыз ете алатынын көрсетеді.

Жобаның басты ерекшелігі — жазасын өтеушілердің еңбекпен қамтылуы. Өндірістік желінің іске қосылуы нәтижесінде мекемеде жаңа жұмыс орындары ашылып, сотталған азаматтар тұрақты табыс табуға мүмкіндік алды. Оларға өндірісте алған еңбекақылары арқылы сот шешімімен белгіленген өтемақыларын өтеуге жағдай жасайды. Сонымен қатар, құрылыс саласына қажетті кәсіби дағды-

ларды меңгеріп, еңбек тәжірибесін қалыптастыруда.

№35 мекемесінде іске қосылған жаңа өндіріс тек өндірістік әлеуеттің артуына ғана емес, әлеуметтік маңызы бар үлкен қадамға айналып отыр. Жоба сотталғандардың қоғамға бейімделуін жеңілдетіп, олардың жауапкершілігін арттыра отырып, бостандыққа шыққан соң толыққанды еңбек нарығына қосылуына жол ашды.

Панель өндірісінің дамуы өңірде тұрғын үй құрылысының қарқынын күшейтіп, экономикалық тиімділікті арттыруға да ықпал етпек. Мекеме әкімшілігі алдағы уақытта өндіріс көлемін ұлғайтып, жаңа жобаларды іске асыруды жоспарлап отыр.

Сурет ұйымдастырушылардан

Криминогендік ахуал: амал мен алаң

Бүгінде облыс аумағында криминогендік және саяси ахуал тұрақты екені ресми түрде айтылып қана қоймай, нақты деректермен дәлелденіп отыр. Полиция қызметінің күшеюі мен алдын алу жұмыстарының жүйеленуі арқасында соңғы кезеңде қылмыс деңгейі айтарлықтай төмендеген. Облыстық полиция департаменті ұсынған мәліметтер аймақта жалпы қылмыстар 8%-ға азайғанын айтады.

Жәлел ШАЛҚАР,
«Ortalyq Qazaqstan»

— Нақтырақ айтсақ, аса ауыр қылмыстар 55%-ға қысқарып, кісі өлімі 9%-ға азайса, ауыр дене жарақаттарын келтіру 15%-ға кеміп, тонаулар 45%-ға төмендеген. Бұны жоғары оң динамика деуге негіз бар. Мұндай көрсеткіштер бір мезгілде орын алған реформалар мен жедел қызметтің сапалы өзгерісін білдіреді, — деп атап өтті облыстық полиция департаментінің баспасөз қызметінің басшысы Бақытжан Құдияров.

Сонымен қатар, қоғамдық орындар қауіпсіз бола түскен. Профилактикалық жұмыстарды күшейтудің нәтижесінде қоғамдық орындардағы қылмыстар 32%-ға, көшелерде жасалған құқық бұзушылықтар 39%-ға азайған.

Бұл — патрульдік күштердің артуы, мобильді топтардың жұмысын жетілдіру, бейнебақылау желісін кеңейту және азаматтардың құқықтық мәдениетінің артуымен тікелей байланысты.

Соңғы жылдары бүкіл әлемде күрт көбейген интернет-алаяқтық кеншілер астанасын да айналып өтпеген. Алайда, арнайы жедел топтар құру, цифрлық криминалистика құралдарын енгізу және халық арасында түсіндіру жұмыстарын күшейту нәтижесінде интернет-алаяқтықтарды ашу 6%-ға артқан.

Сала мамандары бұл көрсеткіштің онлайн кеңістіктің қауіпсіздігін қамтамасыз етуде айтарлықтай қадам екенін айтады.

— Жұмысымыздың негізі — халықтың сенімі. Полицияның басты міндеті — әр азаматтың тыныш, бейбіт өмірін қамтамасыз ету. Бұл мақсатта күнделікті қызметімізді жақсартуға, қоғаммен ашық диалог орнатуға ерекше көңіл бөлеміз. «Қоғамдық тәртіп — тұрақтылық кепілі» деген сөз біздің басты ұстанымымызға айналды. Қазір қала мен аудан көшелерінде патрульдік қызмет күшейтілді, жаңа бағыттар қосылды, жаяу патрульдер саны артты. Бейнебақылау жүйелерінің ауқымы кеңейіп, заманауи камералар орнатылды. Бұл құқық бұзушылықты жедел анықтауға ғана емес, оның алдын алуға да зор мүмкіндік береді.

Сурет: ЖИ

Ұрлық, есірткі қылмыстары, интернет-алаяқтық — басты бақылауда. Бұл бағыттардың әрқайсысы бойынша арнайы жедел іс-шаралар жүргізудеміз. Соның нәтижесінде осы қылмыстардың деңгейі біртіндеп төмендеп келеді, — дейді Бақытжан Құдияров.

Облыс аумағында бүгінгі таңда дүниежүзілік тәжірибенің өз ерекшеліктерімізге қарай бейімделіп, енгізіліп жатқанын да айта кеткен жөн.

Мәселен, Финляндияда полиция жұмысының ашықтығы мен қоғаммен тұрақты байланыс — қылмыстың алдын алудың басты элементі. Қарағандыда да «Ашық полиция» форматы қалыптасып келеді. Бүгінде азаматтармен кездесулер, есеп беру, түсіндіру жұмыстары жиілеген.

Бұдан бөлек, Оңтүстік Кореядағы «Ақылды қала» жүйелері автоматты түрде қауіп төндіретін жағдайларды танып, жедел дабыл береді. Аймағымызда да «Сергек» және өзге де интеллектуалды бейнебақылау жүйелерінің енгізілуі осы бағытпен үндес келеді.

Ал, Ұлыбритания елінде патрульдік қызмет басты рөл атқарады. Қарағандыда соңғы екі жылда анық байқалған патруль

делген жаңа қосымша жөндеу жұмыстарына смета есептеуге, құрылыс материалдарының өзіндік құнын салыстыруға және мердігерлердің жұмысын бақылауға септеседі. Енді бұрынғыдай сағаттап баға іздеп, шот түгендеудің қажеті жоқ. Зияткерлер ұстаханасы атанған Әбілқас Сағынов атындағы техникалық университет те жаңа дәуірге бет бұрған. Оқу орны өнеркәсіптік кәсіпорындарға қажет жасанды интеллект мамандарын даярлауда белсенді. Геологиядан металлургияға дейінгі салаларға ЖИ-ді енгізу үшін маман тапшылығы сезілгенде, дәл осы университет аймақтың сенімді тірегіне айналып келеді.

Аймақтың ірі өндіріс ошақтары металлургия мен тау-кен саласы да жасанды интеллектіге есік ашып, модернизацияның жаңа деңгейіне көтерілуде. Биыл аймақта цифрлық элементтері бар 29-дан астам инвестициялық жоба жүзеге асуда. Мақсат айқын: Қарағандыны Орталық Азиядағы цифрлық құзыреттер орталығына айналдыру, әрі IT-қызметтердің экспортын арттыру. Цифрлық хабқа айналған аймақ дегенімізде, бір кезде тек өндіріс қуатымен мақтанған өңір бүгінде технологиялық жаңғырудың алдыңғы легіне шығып келеді.

Толас

Бәз-баяғыдан бері мұнда террикондар қарауытады. Дымын ішіне жасырған, от пен көмірдің жалынынан туған қара пірімдідалар еңбектің де, тауқымет пен тарлан жылдардың да үнсіз айғағы. Сөйтсек, баяғы шаршаған шахталар да терең дем алғандай: енді бұл өлке бұрынғыдай көмір ғана емес, жарқын болашақты өндіре бастады. Қарағанды талайлы тағдырынан мейірім сұрайтын шақтан өтіп, енді өз жолын өзі қалыптастыра білді. Серверлік белмелердің тына қалған тынысында жасанды интеллектінің иірімді үні жолдың ой-шұқырын анықтайды, қаладағы жүздерді ажыратады, нан бағасының қымбаттайтынын алдын ала ескертеді. Тіпті, жүргізушіге сыбырлағандай: «Жеті секундтан соң жасыл жанады...» дейді. Бәрінен де әсерлісі — осы өзгерістердің үнсіздігі. Игілікті инновация өмірге тым баяу, бірақ нық еніп келеді.

ПРЕЗИДЕНТ ТАПСЫРМАСЫН
ОРЫНДАЙ ОТЫРЫП...

• КӨРНЕКТІ ТҮРКІТАНУШЫ ҒАЛЫМ, ПРОФЕССОР ӘБЖАН ҚҰРЫШЖАНҰЛЫНЫҢ ТУҒАНЫНА – 95 ЖЫЛ

Ұстаз ұлағаты

Келмекке кеткен Кеңестер Одағын дүр сілкінткен Желтоқсан оқиғасынан кейін қазақ қоғамында ана тілдің жай-күйі мен болашағы қызу талқыланып, мемлекеттік тіл мәртебесі күн тәртібіне қойылды. Сол жылы мен әскер қатарынан келіп, Қарағанды мемлекеттік университетінің филология факультетінде екінші курсты жалғастырып жатқанмын. Қазақ тілі мен әдебиеті мамандығында оқитындықтан да, тілге қатысты ақпаратқа құлағымыз түрік жүретін. Оқу ордамыздағы біздің мамандықта екі профессор, ғылым докторы Әбжан Құрышжанұлы мен Төлеубай Қордабаев дәріс оқитын еді.

Университеттің кезекті бір жиналысында қоғамды толғантып жүрген қазақ тілінің мәселесі қаралыпты. Елімізді шулатып келген Г.Колбиннің «Қазақ және орыс тілдерін оқытуды жақсарту» туралы Қаулысы шыққан. Әңгіменің негізгі өзегі сол болса керек. Бірнеше башы мен қосшы мінберге шығып, тіл саясаты жөнінде айта келіп: «Орыс тілі – біздің, яғни казактардың, екінші ана тілі. Сондықтан мұны ұмытпауымыз керек», – деген сынайлы ойларын білдіреді. Пікірталас қызған шағында өзінің баяу қимылымен мінберге көтерілген профессор Әбжан Құрышжанұлы ежелгі оғыздардың сазына ұқсас ерекше дауыспен: «Кешіріңіздер, сіздерді біраз уақыт тыңдап отырмын. Барлығыңыз қазақ тілі – ана тіліміз, орыс тілі – екінші ана тілі дегенді айтып жатырсыздар. Мен бұл пікірге келісе алмаймын. Адамда бір ғана АНА болады. Екіншісі – өгей шеше», – деген екен. Сол сөзден кейін бір сағаттай сыңар езу болып жиналыста сөйлеген шешендердің аузына құм құйылыпты деседі.

Осы оқиғаны естіген қазақ тілі деп жарғақ құлағы жастыққа тимей жүрген «Ана тілі» қоғамының мүшелері Әбжан Құрышжанұлын өзімізге ерекше жақын тарттық. Қарағандыда қазақ мектептері мен балабақша ашу мақсатында университет студенттерінің аталған қоғамға мүшелері үй-үйді аралап қол жинадық. Әлеуметтік сауалнамалар жүргіздік. Ұстазымыздан осы мәселелер бойынша көп ақыл-кеңес сұрайтынбыз. Бір күні осындай сұхбат барысында Әбжан ағай өзінің студенттік шағын, елуінші жылдардың аяғында болған дүрбелеңді ерекше толғаныспен еске алды. Хрущевтің қазақ жерін ту талақай етіп бөлмек болған әнербақан саясатын айтты. Сол шақтағы қоғамның наразылығын ұзақ әңгімелейді. Осыған қарсы жас

Сурет anuul.kazaqstan.kz сайтынан

ақын-композиторлар Жұмекен Нәжімеденов пен Шәмші Қалдаяқов «Менің Қазақстаным» атты ән жазды. Осы әннің мәтініндегі:

«Алтын күн аспаны,
Алтын дән даласы,
Думанды бастады,
Далама қарашы!
Кең екен Жер деген,
Жерге дән шықты ғой,
Дән егіп терлеген
Қазағым мықты ғой!» – деген өлең жолдары Хрущевтің «Целинный край» деген атаумен жерімізді бөліп беру ойына орай, «бізде бидай еге аламыз, жерімізді бере алмай-

мыз» деген жауабы болатын. Бүгінгі таңда еліміздің әнұранына айналған ән қазақ радиосындағы патриот қызметкерлердің қайсарлығымен күн сайын таңертең бір, кешке бір эфирге шығып тұрғаны жайлы тебіреніспен баяндап берген еді. Ұстазымыз қоғамда болып жатқан өзгерістерге баға беріп, елімізде бір ғана тіл – қазақ тілінің мемлекеттік мәртебе алуы керек екенін айтатын.

Профессор Әбжан Құрышжанұлы біздің оқу тобымызға «Түркі тілдерінің салыстырмалы грамматикасы» пәнінен дәріс оқыды. Түркі халықтары тілдеріндегі ортақ тұстар мен өзара айырмашылықтарды нақты мысалдармен талдап, түсіндіретін. Орта ғасырлық жазба ескерткіштер мен әдеби мұралардың тілінде кездесетін грамматикалық ерекшеліктерді қазіргі қазақ тілімен салыстыратын еді. Тіл тарихының маманы танымал ғалымнан білім алғанымды мақтан етемін.

Ғалымның зерттеулері түркітану ғылымында жаңа өрістер ашты. Көне түркі мәтіндерінің тілдік құрылымдары, грамматика мәселелері, түркі тілдерінің өзара байланыстары мен тарихи дамуына жан-жақты ғылыми сараптама жасады. Ғалым «Кодекс Куманикус» және басқа да көне жазба ескерткіштерді ғылыми айналымға енгізіп, олардың тілдік жүйесін жан-жақты зерделеді. Тіл білімі саласындағы зерттеулері қазақ тілі тарихының терең қабаттарын танып білуге жол ашты. Ұлттық тілтану ғылымында өзіндік із қалдырды.

Әбжан Құрышжанұлы – қазақ филологиясы мен түркітану ғылымындағы көрнекті тұлға. Оның тіл тарихы, көне түркі және қыпшақ жазба ескерткіштерін зерттеу саласындағы еңбектері ғылым үшін аса құнды. Ғалымның жұмыстары бүгінгі және болашақтағы зерттеушілерге бағыт-бағдар болатыны анық.

**Амангелді МАМЫТ,
Жұмабек Тәшенов
атындағы университеті
Қазақ тілі мен әдебиеті
кафедрасының меңгерушісі, ф.ғ.к.**

ШЫМКЕНТ

• ЕҢБЕГІМЕН ЕҢСЕЛІ

Ауыл еңбеккерлері ардақталды

Ауыл шаруашылығы, тамақ және өңдеу өнеркәсібі қызметкерлері күніне орай Қарқаралының Ш.Жандарбекова атындағы Мәдениет үйінде «Ауыл – ел бесігі» атты мерекелік шара өтті.

Ермек БАЛТАШҰЛЫ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Мерекелік шараның алдында жиналған жұртқа ауыл шаруашылығы көрмесі назарға ұсынылды. Аудан әкімінің міндетін атқарушы Саят Қабиденұлы жиналған қауымды мерекемен құттықтап, бірқатар адамға марапат тапсырды. Таяуда Мемлекет басшысының Жарлығымен «Ерен еңбегі үшін» медалімен марапатталған Кектас ауылының тұрғыны, ардагер Тойбек Оспанов пен аудандық кәсіподақ ұйымының төрайымы Назгүл Игілікова марапаттау рәсімін жалғастырып, көрермен қауым марапат иелеріне қошемет көрсетті.

Аудан өнерпаздарының әнбиімен көркемделген жиында марапатқа ие болған еңбек адамдары мен сала мамандары мәртебеге бөленді. Жиында Тегісшілдік ауылдық округіндегі «Қарасу» шаруа қожалығының малшысы Болат Майбасаров Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің Алғыс хатымен, аудандық жер қатынастары бөлімінің

басшысы Гүлден Тойғанбаева, ауыл шаруашылығы бөлімінің бас маман инженер инспекторы Асхат Құрмашев, Н.Нұрмаков ауылдық округіндегі «Занғар» шаруа қожалығының басшысы Сұңғат Сейілханов, Абай ауылдық округіндегі «Сұлтан» шаруа қожалығының басшысы Қанатбек Әкпаров, Тәттімбет ауылдық округіндегі «Береке» шаруа қожалығының басшысы Рымбек Апақашев, Жаңаөтан ауылының механизаторы Ерғанат Құсайынов Қарқаралы ауданы әкімінің

Құрмет грамотасымен, Мәди ауылдық округіндегі «Ел-Сай» шаруа қожалығының басшысы Сайлау Әкішев, Қ.Аманжолов ауылдық округіндегі «Үш төбе» шаруа қожалығының механизаторы Шахзада Еркін, Республикалық фитосанитарлық орталығы Қарқаралы филиалының бас фитопатологы Қарлығаш Тілепбекқызы, Қарқаралы ауданы жер қатынастары бөлімінің хатшысы Жазира Мақсұтова, Ақтерек ауылындағы жеке кәсіпкер Бұрхан Жолтаев, Ынтылы

ауылының жылқышысы Ерлан Оспанов, Қаршығалы ауылдық округіндегі «Сырымбет» шаруа қожалығының басшысы Азамат Қожабеков, М.Мамырәев ауылдық округіндегі «Жалықбас» шаруа қожалығының бақташысы Марат Әтекеев аудан әкімінің Алғыс хатымен, Темірші ауылдық округіндегі «Әлтайыр» шаруа қожалығының басшысы Абзал Нығметов, Қ.Аманжолов ауылдық округіндегі «Сағынтай» шаруа қожалығының басшысы Ғазиз Күсенов, «Бірлік» шаруа қожалығының басшысы Дидар Ақбергенов ауыл шаруашылығы қызметкерлері кәсіптік одағының ІІІ дәрежелі «Еңбек даңқы» белгісімен, қарқаралылық зейнеткер Әнуарбек Ілдебаев «Құрметті ардагер» медалімен, Қ.Аманжолов ауылдық округіндегі «Жанатай» шаруа қожалығының басшысы Архат Әжікенов, «Шаймұхамбет» шаруа қожалығының басшысы Жандос Шайкенов аудандық кәсіподақ ұйымының Алғыс хатымен марапатталды.

СУРЕТТЕ: Қарқаралының Мәдениет үйінде өткен «Ауыл – ел бесігі» атты мерекелік шарасынан көрініс.

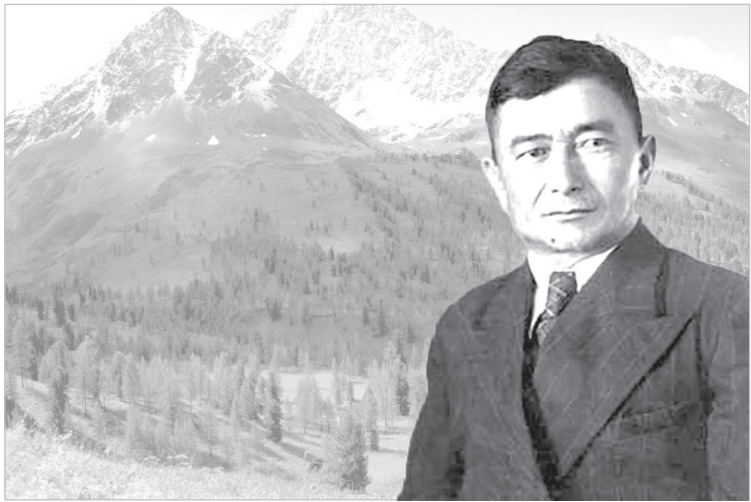
Қарқаралы ауданы

Сурет Қарқаралы ауданы әкімдігінің сайтынан

• ІШТЕ ПІКІР ӨЛГЕНШЕ...

Лирикадағы ғасыр шындығы

Қазақта «Батыр акын» деген бар. Мәселен, бұл қатарға Доспамбеттерді, Баймағамбет сұлтанға айтатынын тұра-сынан айтқан Махамбеттерді және тағы да басқа шайырларды жатқызуға болады. «Зар заман» акындарын тұтастай алсаңыз – артық емес. Мұндай мысал өте көп. Топ алдына шығып, ұрандатып, ел көкейіндегіні айтса да, халық үшін батыр.

Сурет Adebportal.kz сайтынан

Ерік НАРЫН,
«Ortalyq Qazaqstan»

1916 жылға дейін қазақ әл-гіндеі батырларға кенде болған жоқ. Бәрінің көксемегі – елдік. Бұл – бөлек кезең, бөлек әңгіме.

Ал, содан кейін қазақ саха-расында ұлы өзгерістер болды. Қанды қырғын орнады. Нақты-рак айтқанда, қайралған орақ «Мен жастарға сенемін» деген Мағжандардың, «Оян, казак!» деп жар салған Міржақыптардың, ұйқыдағы халықты «Маса» болып оятқысы келген Ахметтердің мойнына тиді. Айта берсек, есеп жоқ. Міндетіміз, айтылғанды, жазылғанды қай-талап, бітеу жараны тырнау емес (Ебін тапқанның бәрі тыр-найды). Бас көтергендердің май-лығын ажал комбайны орган заманда үн қатқанның барлығы жан тапсырды. Олар қылышсыз, еш қарусыз сөзбен, өлеңмен, ақыл-парасат, біліммен майдан жүргізгендер еді. Содан кейін бас көтерген бірен-сарандары болмаса, қазақ құлдыққа бас ұрғандай кейіпке енді. Тұтас ұлт үлкен трагедияның аз-ақ алдын-да тұрды.

Бірақ, қазақтың өшуге ай-налған шоғын Қасым Аманжол-ов үрледі. Оның дауылды, отты жырлары майданға аттанып бара жатқан сарбаздарға керек еді.

Әскердің рухын көтеретін, сөзін тыңдата алатын тұлғалар адам кейіпіндегі қару еді. «Да-риға сол қыз!», «Ақын өлімі туралы аңыз» секілді жырлары тұтас Кеңес үкіметін жалт қа-ратты. Өлеңдері майданнан май-данға тарап жатты. Сол өлеңдері арқылы ол қазақ поэзиясына жан бітірді. «Мен қалай сүймей-мін Өлеңді – Қасыммен оқопта бір жатқан?!» (С.Сағынтай).

Міне, Қасымның майдан-дағы нағыз ерлігі. Әйтпесе, жау-ды қынадай қырып, Рәйхстагқа ту тіккен де жоқ. Майданнан Қасым дүркіреп оралды. Атақ пен даңққа кенелді. Ақынын қалың оқырманы күтті. Ол майдан-нан қазақ поэзиясын ертіп әке-ле жатты. «Оқ тескен шинелін сүйретіп, Майданнан оралды Қараөлең» (С.Сағынтай). Бірақ, бұны «Уралаған», дабырлаған тобырдың ішінен Мағжандарды атқан қызыл жеңдеттер байқа-май да қалды.

Біз бүгін оның отты да, рух-ты жырларын сөз етпейміз. Бізге керекі «Орама!» деген романы. Жүрегіңді ғажайып әуенге бө-леген лирика. Лирика болса да,

нағыз батыл сөз міне, осында жа-тыр. Әр қазақ баласына мектеп қабырғасынан таныс «Орамал» деген лирикалық романында көпшілігі білмеген, аңдамаған теңдессіз жәдігер жасырынған. «Айнымасқа сертескем, Ай-ғағым бұл – орамал. Орамалға, тілесін, Жүрегімді орап ал, Кір-шіксіз ақ орамал, Көз жасыммен жуғанмын. Жаным сендік қабыл ал...» Қазақтың өз табиғаты мұн-да. Жұрнағы – халықтың өлмес әуезі.

«Бәлкім, жарар орауға Білегіңнің жарасын Бәлкім, осы орамал Қызыл қанға боялар», – дейді акын ары қарай. Бұл – соңында қалып бара жатқан асылының ті-легі. «Осы орамалмен жаранды таңарсың» деп тұр. Ал, жараға оралған орамалдың қызыл түске бояларын анық. «Жанға тисе жат хабар, Жарың шошып оя-нар, Отан үшін, сен үшін Тілеп, ұшып барармын. Аралармын тау үшін, Сені іздеп табармын». Ері ел үшін соғысқа кеткеннен кейін әйелі шаңырағын ұстап қалған Отанасы емес пе?! Әйел – осы тұста Отан. «Елімнің, жерімнің иесін сақтап қалу үшін отқа да, суға да қарамаймын» дейді қыз жаны. Майданда қалжыраған ерге соншалық дәт беретін қу-атты хәм құдіретті сөздер емес пе?!

Ақын өлеңінің құдіреті соңғы тіркестерінде жатыр. «Қа-ныж жұққан орамал, Сонда бізге ту болар». Екі тіркесті бір-бірі-нен мүлде ажыратуға келмейді. Аспандағы Ай мен Күн секілді. Басқа бір оқырман мұны қаһар-мандықтың картинасы етіп елестетуі бек мүмкін. Солай да шығар. Өркім өзіне керегін көреді. Дегенмен, Қасым Аман-жолов мұнда қызыл қанмен, қан-қасап қырғынмен, респрес-сия, қуғын-сүргінмен құрылған Совет үкіметінің жалауын ай-тып тұр. Сол зұлматтың ішінде өз ұлты да жатыр. Совет үкіметі қайлауы қып-қызыл тумен қаһар төкті емес пе төңірегіне. Сөз түйіні – осы.

Сөзімді ақынның өзі дәле-деп тұр. «Орамалда бір сыр бар, Кейінгіге сыр болар». Бұл өлең 1940 жылы жазылған. Ақынның кейінге қалдырған сыры осы екен.

Лирикалық өлеңнің екі-ақ тіркесіне ғасырдың қанды шын-дығын сыйғыза салған.

**Әсем ЖАНТАСОВА,
№19 жалпы білім беретін орта мектептің тарих пән мұғалімі
Гүлзат ЖАПАБАЕВА,
С.Саттаров атындағы мектеп-лицейінің тарих пән мұғалімі**

• ЖОБА

Тарихты танымын десен, дерекке жүгін

Қазақ халқының тарихы – терең тамырлы, рухани маңызы зор мұра. Халқымыздың өткені мен бүгiнiн жалғап тұрған деректердің ең құндысы – жазба мұралар. Ежелгi дәуiрден бастау алып, орта ғасырлар мен қазiргi заманға дейiн жалғасқан тарихи деректер ұлттың болмысын, мәдениетiн, дүниетанымын және саяси дамуын айқындайтын баға жетпес қазына. Осы тұрғыдан алғанда, мектептерде жүргiзiлетiн «Қазақ тарихының деректерi мен тарихнамасы» элективтi курсы – жас ұрпақтың тарихи санасын қалыптастыруда ерекше рөл атқарады.

Курс мазмұны қазақ халқының бай тарихи мұрасын тануға, жазба және ауызша деректердiң ерекшелiгiн және ауызша деректердiң ерекшелiгiн түсiнуге бағытталған. Оқушылар ежелгi түркi ескерткiштерiнен бастап, орта ғасырлардағы шежiрелер мен жылынамаларды, патшалық Ресей және кеңестiк кезеңдегi мұрағат құжаттарын, сондай-ақ,

тәуелсiздiк дәуiрiнiң заманауи деректерiн зерттеу арқылы тарихқа ғылыми көзқараспен қарауды үйренедi. Бұл сабақтар тарихи бiлiмдi тек жаттау емес, оны талдау, салыстыру және сыни тұрғыдан бағалау дағдыларын дамытады.

Бағдарламаның басты мақсаты – қазақ тарихының жазба деректерiн

зерттеу арқылы оқушылардың ұлттық рухын, тарихи ойлау қабiлетiн және зерттеушiлiк қызығушылығын арттыру. Курс барысында оқушылар деректердiң шынайылығын анықтаулы, дереккөздердi салыстырып, қорытынды жасауды, тарихи оқиғаларға өз көзқарасын бiлдiрудi меңгердi. Мұндай дағдылар оқушының

тұлғалық дамуына, ғылыми ойлау мәдениетiнiң қалыптасуына ықпал етедi.

Бағдарламаның ерекшелiгi заманауи цифрлық технологиялармен жұмыс iстеу мүмкiндiгiн қамтуында. Тарихи деректердi электронды мұрағаттар мен интерактивтi карталар арқылы iздеу, виртуалды көрмелерге қатысу, тарихи деректердi визуалды форматта ұсыну – қазiргi оқушыға тарихты қызықты әрi қолжетiмдi етедi. Бұл тәсiлдер бiлiм беру процесiн заманауи талаптарға сай бейiмдеп, оқушылардың ақпараттық сауаттылығын арттырады.

Элективтi курстың тағы бiр маңызды тұсы – интеграциялық бағытта құрылуы. Тарих пәнi мәдениет, әдебиет және тiл сабақтарымен өзара байланыста өтiледi. Оқушылар тек бiлiм алып қана қоймай, жоба және зерттеу жұмыстарын орындайды. Өз өлкесiнiң тарихи ескерткiштерi мен тұлғаларына байланысты деректер жинап, шағын ғылыми жұмыстар жазу арқылы жас зерттеушiлердiң қабiлеттерi ашылады. Осындай жобалар оқушылардың өз халқының өткенiне құрметпен қарауына, ұлттық құндылықтар-

Қарағанды облысы Денсаулық сақтау басқармасының «Қарағанды қаласының №3 емханасы» ҚМК директорының бос лауазымына орналасуға конкурс жариялайды, мекенжайы: Қарағанды қаласы, Шахтеров даңғылы 78, пошталық индексі: 100024, телефон: 8 (7212) 33-42-20. E-mail: lsn_soul@mail.ru Конкурстың барлық қатысушыларына қойылатын жалпы біліктілік талаптары: «Денсаулық сақтау» дайындық бағытты бойынша жоғары білім, «денсаулық сақтау менеджменті» («Қоғамдық денсаулық сақтау») мамандығы бойынша сертификаттық курстан (қайта даярлаудан) өткені туралы куәлік және (немесе) тиісті мамандық бойынша біліктілік беру туралы куәлік немесе «денсаулық сақтау» және (немесе) «Бизнес, басқару және құқық» даярлау бағыты бойынша жоғары білім немесе «денсаулық сақтау» және (немесе) «Бизнес және құқық» даярлау бағыты бойынша жоғары оқу орнынан кейінгі білім немесе MBA executive немесе fulltime дәрежесі, Денсаулық сақтау, Денсаулық сақтау саласындағы басшылық лауазымдардағы жұмыс өтілі кемінде 3 жыл. Білуге тиіс: Қазақстан Республикасының Конституциясы, Қазақстан Республикасының Азаматтық Кодексі, Қазақстан Республикасының Еңбек кодексі, «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының Кодексі, «Әкімшілік құқық бұзушылық туралы» Қазақстан Республикасының Кодексі, «Мемлекеттік сатып алу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы, «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы», «Қазақстан Республикасындағы тіл туралы» Қазақстан Республикасының Заңы»; қазіргі заманғы басқару қызметінің стратегиялық және ұйымдастырушылық аспектілері; Денсаулық сақтау ұйымдарының жоспарлы-экономикалық және қаржылық қызметінің негіздері; ұйымның қызметін басқарудың экономикалық әдістері мен талдау; медициналық қызметтер нарығының конъюнктурасы; денсаулық сақтаудағы адам ресурстарын басқарудағы үздік практикалар; халық денсаулығының жай-күйін сипаттайтын Статистика, өлшемдер мен көрсеткіштер; отандық медицинаның қазіргі заманғы ғылыми жетістіктері, денсаулық сақтауды басқарудағы үздік халықаралық тәжірибе; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария және өртке қарсы қауіпсіздік жөніндегі қағидалар мен нормаларды; Төтенше жағдайлар кезінде қызметті ұйымдастыру. Лауазымдық міндеттері: Денсаулық сақтау ұйымының өндірістік, қаржы-шаруашылық қызметіне басшылық жасайды, қабылданатын басқарушылық шешімдерге, ұйым мүлкінің сақталуы мен тиімді пайдаланылуына, сондай-ақ Қаржы-шаруашылық қызметінің нәтижелеріне жауапты болады. Ұйым қызметінің саясатын, стратегиясын және оны іске асыру тетігін айқындайды. Көрсетілетін диагностикалық, емдеу және профилактикалық көмектің тиімділігі мен сапасын одан әрі арттыруға, көрсетілетін қызметтердің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға бағытталған персонал жұмысының жаңа ұйымдастырушылық нысандары мен әдістерін енгізуді және қолданыстағыларын жетілдіруді қамтамасыз етеді. Ұйымның құрылымдық бөлімшелерінің тиімді өзара іс-қимылын қамтамасыз етеді, олардың іс-қимылдарын көрсетілетін медициналық қызметтерді дамытуға және жетілдіруге бағыттайды. Ұйымды білікті кадрлармен қамтамасыз ету, олардың кәсіби білімі мен тәжірибесін ұтымды пайдалану, өмір мен денсаулық үшін қауіпсіз еңбек жағдайларын жасау, ұжымда қолайлы психологиялық атмосфераны қалыптастыру бойынша шаралар қабылдайды. Ұйым қызметін талдау және оның жұмысының көрсеткіштерін бағалау негізінде ұйым жұмысының нысандары мен әдістерін жақсарту бойынша қажетті шараларды қабылдайды. Әлеуметтік әріптестік қағидалары негізінде ұжымдық шартты әзірлеуді, жасасуды және орындауды, еңбек тәртібін сақтауды қамтамасыз етеді, қызмет-	керлердің еңбек уәждемесін, бастамасы мен белсенділігін дамытуға ықпал етеді. Санитариялық-эпидемиологиялық жағдайларды зерделеу және бағалау жөніндегі жұмысты үйлестіреді, адам денсаулығына қолайсыз әсер етудің басым факторларын айқындайды. Санитарлық-эпидемиологиялық жағдайды жақсарту бойынша пәрменді шаралар қабылдайды. Гигиеналық және эпидемияға қарсы іс-шаралардың жүргізілуін, санитарлық ережелер мен нормалар мен гигиеналық нормативтердің сақталуын жедел және зертханалық-аспаптық бақылауды және қадағалауды ұйымдастырады. Ұйым қызметінде, оның ішінде қаржы-шаруашылық басқару, шарттық және қаржылық тәртіпті нығайту, әлеуметтік-еңбек қатынастарын реттеу мәселелерінде медициналық этика, заңдылық талаптарының сақталуын қамтамасыз етеді. Қызметкерлерді жұмысқа қабылдауды және жұмыстан босатуды жүзеге асырады. Жеке және заңды тұлғалармен келісім-шарттар жасайды, мәмілелер жасайды. Өз құзыретіндегі мәселелер бойынша барлық қызметкерлер үшін міндетті өкімдер мен бұйрықтар шығарады. Ұйымды мемлекеттік органдарда, ұйымдарда және сотта мүдделерін білдіреді. Конкурс Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2020 жылғы 27 мамырдағы № ҚР-ДСМ-58/2020 «Денсаулық сақтау саласындағы Байқау кеңесі бар шаруашылық жүргізу құқығындағы мемлекеттік кәсіпорынның атқарушы органының немесе республикалық атқарушы органы басшысының функцияларын жеке-дара жүзеге асыратын басшысының бос лауазымына конкурс өткізу қағидаларын бекіту туралы» бұйрығына, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2020 жылғы 21 желтоқсандағы № ҚР ДСМ-305/2020 «Денсаулық сақтау саласындағы мамандықтар мен мамандандырулар номенклатурасын, Денсаулық сақтау қызметкерлері лауазымдарының номенклатурасы мен біліктілік сипаттамаларын бекіту туралы» бұйрығына сәйкес өткізіледі. Конкурсқа қатысуға ниет білдірген адам конкурс өткізу туралы хабарландыруда көрсетілген мерзімде мынадай құжаттарды ұсынады: 1. Конкурсқа қатысу туралы өтініш; 2. Еркін нысанда жазылған өмірбаян; 3. Білімі туралы құжаттардың көшірмелері; 4. Еңбек кітапшасының (ол болған кезде) немесе еңбек шартының көшірмесі, еңбек шартын қабылдау және тоқтату туралы бұйрықтардың көшірмелері не жұмыс өтілін растайтын басқа да құжат; 5. Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің м. а. 2020 жылғы 30 қазандағы № ҚР ДСМ-175/2020 «Денсаулық сақтау саласындағы есепке алу құжаттамасының нысандарын бекіту туралы» бұйрығымен бекітілген «медициналық анықтама (дәрігерлік кәсіби-консультациялық қорытынды)» № 075/е нысаны 6. ҚР Бас прокуратурасының Құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитетінің соттылығының жоқтығы туралы анықтамасы. Конкурсқа келесілі адамдар қатыса алмайды: 1) он сегіз жастан кіші; 2) бұрын сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасаған; 3) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен өтелмеген немесе алынбаған соттылығы бар адам; 4) Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзге де жағдайлар. Конкурсқа қатысу үшін қажетті құжаттар Қарағанды облысы Денсаулық сақтау басқармасының «Қарағанды қаласының №3 емханасы» ҚМК-на мына мекенжай бойынша ұсынылуы тиіс: Қарағанды қаласы, Шахтеров даңғылы 78, пошталық индексі: 100024, телефон: 8 (7212) 33-42-20. E-mail: lsn_soul@mail.ru директордың қабылдау кабинеті. Бұқаралық ақпарат құралдарының бассылымдарында конкурс өткізу туралы хабарландыру жарияланған сәттен бастап 15 күнтізбелік күн ішінде.
1. «ҚР ҚМ Қазынашылық комитетінің Қарағанды облысы бойынша Қазынашылық департаментінде Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызметшілерінің Әдеп кодексінің нормаларын, «Мемлекеттік қызмет» және «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңнаманың департамент қызметкерлерінің бұзу фактілерін хабарлау үшін 9:00-18:30-ға дейін жұмыс тәртібімен 8 (7212) 41-36-90 сенім телефоны қызмет етеді». «Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызметшілерінің Әдеп кодексінің нормаларын, «Мемлекеттік қызмет» және «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңнаманың Қарағанды облысы бойынша Қазынашылық департаменттің аудандық, қалалық басқарма қызметкерлерінің бұзу фактілерін хабарлау үшін сенім телефондары: – Саран қалалық қазынашылық басқармасының: 8 (72137) 5-11-44; – Шахтинск қалалық қазынашылық басқармасының: 8 (72156) 3-91-84; – Теміртау қалалық қазынашылық басқармасының: 8 (7213) 98-10-18; – Қарқаралы аудандық қазынашылық басқармасының: 8 (72146) 3-17-38; – Бұқар жырау аудандық қазынашылық басқармасының: 8 (72154) 2-12-87; – Нұра аудандық қазынашылық басқармасының: 8 (72144) 5-29-88; – Осакаров аудандық қазынашылық басқармасының: 8 (72149) 4-18-90; – Абай аудандық қазынашылық басқармасының: 8 (72131) 4-47-37; – Ақтоғай аудандық қазынашылық басқармасының: 8 (71037) 2-10-11; – Балқаш қалалық қазынашылық басқармасының: 8 (71036) 4-07-49; – Приозерск қалалық қазынашылық басқармасының: 8 (71039) 5-20-45; – Шет аудандық қазынашылық басқармасының: 8 (71031) 2-18-06. 2. «Қарағанды мемлекеттік мүлік және жекешелендіру департаментінде мемлекеттік қызметшілерінің Ар-намыс кодексінің, «Мемлекеттік қызмет» және «Жемқорлыққа қарсы күрес туралы» Заңдарының нормаларын департамент қызметкерлерінің бұзу фактілерін хабарлау үшін 9:00-18:30-ға дейін жұмыс тәртібімен 42-57-81 сенім телефоны қызмет етеді. Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін арналған электрондық мекенжайы «terkom_kar@minfin.gov.kz».	• ТАҒЫЛЫМ Бүгінгі балаға Абай керек Қоғам жанарғанымен, адамдықтың өлшемі өзгермейді. Ұрпаққа бағыт беретін темірқазық та сонау заманнан біреу ғана. Ол – Абай. Ұлтымыздың рухани ұстазы, кемелгер ойшылы. Бүгінгі жас буынның бойынан нені іздейміз десек, жауапты да, жолды да Абайдан табамыз... Бүгінгі жаһандану дәуіріндегі қазақ баласы ақпарат пен әсердің тасқынында. Бәрін біледі, бірақ, бәрін түсіне бермейді. Білім бар, бағдар жоқ. Міне, осы тұста ұлы Абайдың аманаты – өшпес бағдар, биік бағдар. Абай – ақын ғана емес, парасат пен пайымның, ар мен адамдықтың айнасы. Ұлы ойшыл бізге «Бес асыл іс», «Бес дұшпан», «Толық адам» сынды өмірлік формулаларды қалдырған. Бұл – бүгінгі қазаққа жетпей тұрған ең басты рухани іргетас. Себебі, қазір бала білімге бай, тәрбиеге кедей. Қайдан үйреніп, кімге еліктеу керек екенін білмей өмірлік келе жатқандар аз емес. Сондықтан, Абай тек әдебиет сабағының кейіпкері емес, тәрбиенің тірі үлгісі болуға тиіс. Бүгінде «Абайды жаттатық» деген көзбояу ұғымынан арылып, «Абайды сезінуге» ұмтылу – ұстаз бен ата-ананың қасиетті міндеті. Мәселе Абайдың өлеңін жатқа
Қарағанды облысы бойынша Ішкі мемлекеттік аудит департаментінде мемлекеттік қызметшілерінің Ар-намыс кодексінің, «Мемлекеттік қызмет» және «Жемқорлыққа қарсы күрес туралы» Заңдарының нормаларын департамент қызметкерлерінің бұзу фактілерін хабарлау үшін 9:00-18:00-ге дейін жұмыс тәртібімен 56-31-35, 56-25-82 сенім телефондары қызмет етеді. Жеке және заңды тұлғалардың өтініштеріне арналған электрондық мекенжайы fink_kar@minfin.gov.kz	

ҚАРАҒАНДЫ ҚАЛАСЫ ТҮРГЫНДАРЫНЫҢ НАЗАРЫНА!
«Қарағанды облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасы» мемлекеттік мекемесінде сағат 9:00-ден 18:30-ға дейін сенім телефоны 78-10-51 жұмыс істейді.

КТП «Поликлиника №3 города Караганды» Управления здравоохранения Карагандинской области объявляет конкурс на занятие вакантной должности директора КТП «Поликлиника №3 города Караганды» расположенного по адресу: г. Караганда, пр. Шахтеров 78, почтовый индекс: 100024, телефон: (7212) 33-42-20. E-mail: lsn_soul@mail.ru

Общие квалификационные требования ко всем участникам конкурса:

высшее образование по направлению подготовки «Здравоохранение», свидетельство о прохождении сертификационного курса (переподготовки) по специальности, «Менеджмент здравоохранения» («Общественное здравоохранение») и (или) свидетельства о присвоении квалификации по соответствующей специальности или высшее образование по направлению подготовки «Здравоохранение» и (или) «Бизнес, управление и право» или послевузовское образование по направлению подготовки «Здравоохранение» и (или) «Бизнес и право» или степень MBA executive или fulltime, сертификат менеджера в области здравоохранения, стаж работы на руководящих должностях в области здравоохранения не менее 3 лет.

Должен знать:

Конституцию Республики Казахстан, Гражданский кодекс Республики Казахстан, Трудовой кодекс Республики Казахстан, Кодекс Республики Казахстан «О здоровье народа и системе здравоохранения», Кодекс Республики Казахстан «Об административных правонарушениях», Закон Республики Казахстан «О государственных закупках», Закон Республики Казахстан «О противодействии коррупции», Закон Республики Казахстан «О языках в Республике Казахстан»; стратегические и организационные аспекты современной управленческой деятельности; основы планово-экономической и финансовой деятельности организаций здравоохранения; экономические методы управления и анализ деятельности организации; конъюнктуру рынка медицинских услуг; лучшие практики в управлении человеческими ресурсами в здравоохранении; статистику, критерии и показатели, характеризующие состояние здоровья населения; современные научные достижения отечественной медицины, лучший международный опыт в управлении здравоохранением; правила и нормы по безопасности и охране труда, производственной санитарии и противопожарной безопасности; организацию деятельности в условиях чрезвычайных ситуаций.

Должностные обязанности:

Руководит производственной, финансово-хозяйственной деятельностью организации здравоохранения, несет ответственность за принимаемые управленческие решения, сохранность и эффективное использование имущества организации, а также за результаты финансово-хозяйственные деятельности. Определяет политику, стратегию деятельности организации и механизм ее реализации. Обеспечивает внедрение новых и совершенствование существующих организационных форм и методов работы персонала, направленного на дальнейшее повышение эффективности и качества оказываемой диагностической, лечебной и профилактической помощи, повышение качества и конкурентоспособности оказываемых услуг. Обеспечивает эффективное взаимодействие структурных подразделений организации, направляет их действия на развитие и совершенствование оказываемых медицинских услуг. Несет персональную ответственность за соблюдение антикоррупционного законодательства, и принятию мер по недопущению проявлений коррупции со своей стороны и подчиненных ему лиц. Принимает меры по обеспечению организации квалифицированными кадрами, рациональному использованию их профессиональных знаний и опыта, созданию безопасных для жизни и здоровья условий труда, формированию благоприятной психологической атмосферы в коллективе. На основе анализа деятельности организации и оценки показателей его работы принимает необходимые меры по улучшению форм и методов работы организации. Обеспечивает на ос-

нове принципов социального партнерства разработку, заключение и выполнение коллективного договора, соблюдение трудовой дисциплины, способствует развитию трудовой мотивации, инициативы и активности работников. Координирует работу по изучению и оценке санитарно-эпидемиологических ситуаций, определяет приоритетные факторы неблагоприятного воздействия на здоровье человека. Принимает действенные меры по улучшению санитарно-эпидемиологической ситуации. Организует оперативный и лабораторно-инструментальный контроль и надзор за проведением гигиенических и противоэпидемических мероприятий, за соблюдением санитарных правил и норм и гигиенических нормативов. Обеспечивает соблюдение требований медицинской этики, законности в деятельности организации, в том числе в вопросах финансово-хозяйственного управления, укрепления договорной и финансовой дисциплины, регулирования социально-трудовых отношений. Осуществляет прием и увольнение работников. Заключает договора, совершает сделки с физическими и юридическими лицами. Издает по вопросам своей компетенции распоряжения и приказы, обязательные для всех работников. Представляет организацию в государственных органах, организациях и суде.

Конкурс проводится в соответствии с Приказом Министра здравоохранения Республики Казахстан от 27 мая 2020 года № КРД/ДСМ-58/2020 «Об утверждении Правил проведения конкурса на вакантную должность руководителя, единолично осуществляющего функции исполнительного органа или руководителя коллегиального исполнительного органа государственного предприятия на праве хозяйственного ведения с наблюдательным советом в области здравоохранения», а также Приказом Министра здравоохранения Республики Казахстан от 21 декабря 2020 года № КР ДСМ-305/2020. «Об утверждении номенклатуры специальностей и специализаций в области здравоохранения, номенклатуры и квалификационных характеристик должностей работников здравоохранения».

Лицо, изъявившее желание участвовать в конкурсе, представляет в сроки, указанные в объявлении о проведении конкурса, следующие документы:

1. Заявление об участии в конкурсе;
2. Автобиография, изложенную в произвольной форме;
3. Копии документов об образовании;
4. Копию трудовой книжки (при ее наличии) или трудового договора, выписки из приказов о приеме и прекращении трудового договора либо другой документ, подтверждающий стаж работы;

5. Форма № 075/у «Медицинская справка (врачебное профессионально-консультативное заключение)», утвержденной приказом и.о. Министра здравоохранения Республики Казахстан от 30 октября 2020 года № КР ДСМ-175/2020 «Об утверждении форм учетной документации в области здравоохранения»

6. Справку комитета по правовой статистике и специального учета генеральной прокуратуры РК об отсутствии судимости.

Не могут принимать участие в конкурсе лица:

- 1) моложе восемнадцати лет;
- 2) ранее совершившее коррупционное правонарушение;
- 3) имеющее непогашенную или не снятую в установленном законодательством Республики Казахстан порядке судимость;
- 4) иные случаи, предусмотренные законодательством Республики Казахстан.

Необходимые для участия в конкурсе документы должны быть представлены в КТП «Поликлиника №3 города Караганды» Управления здравоохранения Карагандинской области расположенного по адресу: г.Караганда, пр.Шахтеров 78, почтовый индекс: 100024, телефон 8 (7212) 33-42-20. E-mail: lsn_soul@mail.ru кабинет приёмная директора, в течение 15 календарных дней с момента публикации объявления о проведении конкурса в изданиях средств массовой информации.

д

миссия жүктейді. Бұл – білімнің де, адамдықтың да ұлы шарттары.

Осы орайда, білім ордаларында Абай мұрасын жаттаудан бұрын түсінуге, сезінуге, әрекетке айналдыруға күш салу қажет. Мұғалімдер мен ата-аналар баланың жүрегіне Абайдың сөзін емес, сезімін жеткізгенде ғана толыққанды тәрбие болады.

Абай – ұлттық құндылық сөзбен емес, ісімен дәлелденген тұлға. Енді сол ізбен жүру – біздің азаматтық парызымыз.

**Маржанкүл ЖҮНІСОВА,
Гүлдана АЯФОВА**

Суретті түсірген
Жангелді ӘБДІҒАЛЫМ

ТОО «AIBALTA – 2024»

Все виды охранных услуг государственных и коммерческих предприятий

Ерубаева, 34, оф. 307, тел.: 8 7011739087, 8 7003949800.

Лицензия №24033840, выданная 26.11.2024 года

ГУ «Департамент полиции Карагандинской области МВД РК». МВД РК.

д

• «ӘУЕН» АНСАМБЛІНІҢ ҚҰРЫЛҒАНЫНА – 30 ЖЫЛ

Әуелей бер, «Әуен»!

1995 жылы құрылған «Әуен» ансамблі бүгінде Қ.Байжанов атындағы концерттік бірлестіктің ең танымал әрі кәсіби шығармашылық ұжымдарының біріне айналды. Ансамбльдің бастауында тұрған Мақат Рымжанов ұжымның бағыт-бағдарын айқындап, қазақ ән өнерін кенінен насихаттауға зор үлес қосты. Отыз жыл ішінде «Әуен» өзіндік қолтаңбасын қалыптастырып, өңір мәдениетін өркендетуге елеулі ықпал етіп келеді.

Ансамбльдің алғашқы құрамында сол кезеңнің белгілі өнер саңлақтары – К.Байсейітова атындағы әншілер конкурсының лауреаты, облыс әкімінің «Жыл әншісі» сыйлығының иегері Т.Ыдырысов, Халықаралық конкурстардың лауреаты Е.Құжыманов, сондай-ақ, И.Есмағанбетов, Монголия Республикасының еңбек сіңірген әртістері Б.Машан мен Г.Әбілхан, дарынды әншілер К.Жүнісов, А.Нығызбаев, күйсандық шебері Г.Серкебаева, көркемсөз орындаушысы В.Садретдинова сынды өнер иелері еңбек етті. Олардың барлығы «Әуен» ансамблінің қалыптасу жолында ұлттық вокалдық мәдениетті дамытуға айрықша үлес қосты.

Кейінгі жылдары ансамбль құрамына Халықаралық «Шабыт» фестивалінің лауреаттары Г.Серікова мен З.Жәкешова, облыстық конкурстар лауреаты Қ.Ыбышев секілді жас таланттар қосылып, ұжымның шығармашылық әлеуетін арттыр-

ды. Осы кезеңде еңбек еткен өнерпаздардың көпшілігі халықтың ыстық ықыласына бөленіп, кейін Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, Мәдениет саласының үздігі атақтарына ие болды. Ансамбльдің ұзақ жылдар бойғы көркемдік жетекшісі, ҚР мәдениет саласының үздігі, еңбек ардагері Мунира Мұқанова – ұжымның кәсіби деңгейін жаңа белеске көтерген тұлғалардың бірі.

2000 жылдардан бастап «Әуен» ансамблі Халықаралық және республикалық конкурстар лауреаттарымен толығып отырды. Осы кезеңде өнер көрсеткен А.Севостьянов (концертмейстер), А.Шакинова мен Ж.Аубакирова (жүргізушілер), әншілер А.Қапасов, К.Насырова, М.Жанабаева, Д.Турлина, музыканттар А.Герасимов (баян), В.Сосновский (саксофон), сондай-ақ, Д.Аханов, Н.Темірғалиев, Е.Еріков, Е.Ұзақбаев, Н.Өміртаева, Ж.Шакинова, А.Уали, А.Сұлтанова сынды өнерпаздар ұжымның беделін биіктете түсті. Ансамбль бұл жылдары Ресей, Түркия, Германия, Франция, Швейцария, Оңтүстік Корея сахналарында өнер көрсетіп, халықаралық

деңгейде қазақ ән өнерін танытты. Сондай-ақ, Жезқазған мен Ұлытаудағы халықаралық «Жезкиік» фестивалінің жоғары деңгейде өтуіне де «Әуен» ансамблі үлкен үлес қосты.

Биыл қазақ әнін дәріптеп жүрген шығармашылық ұжым өзінің 30 жылдық мерейтойын атап өтуде. 2025 жылы ансамбльдің көркемдік жетекшілігіне Е.Мейірбеков тағайындалды. Бүгінде ансамбль құрамында А.Қапасов, К.Насырова, Н.Темірғалиев, А.Уали, А.Сұлтанова, Д.Темірғалиев, Ж.Елубаев, Р.Сатыбалды сынды кәсіби әншілер мен музыканттар өнер көрсетіп келеді.

Репертуары бай, қазақ және шетел композиторларының үздік туындылары тоғысқан «Әуен» ансамблі ұлттық музыкалық мәдениетті насихаттауда әлі де биік белестерді бағындыруға ниетті.

Марал НҮРТОЛЕУОВА,
Қ.Байжанов атындағы
концерттік бірлестіктің
баспасөз қызметінің
редакторы

Сурет Қ.Байжанов
атандағы
концерттік бірлестіктің
баспасөз қызметінен

• ПРЕМЬЕРА

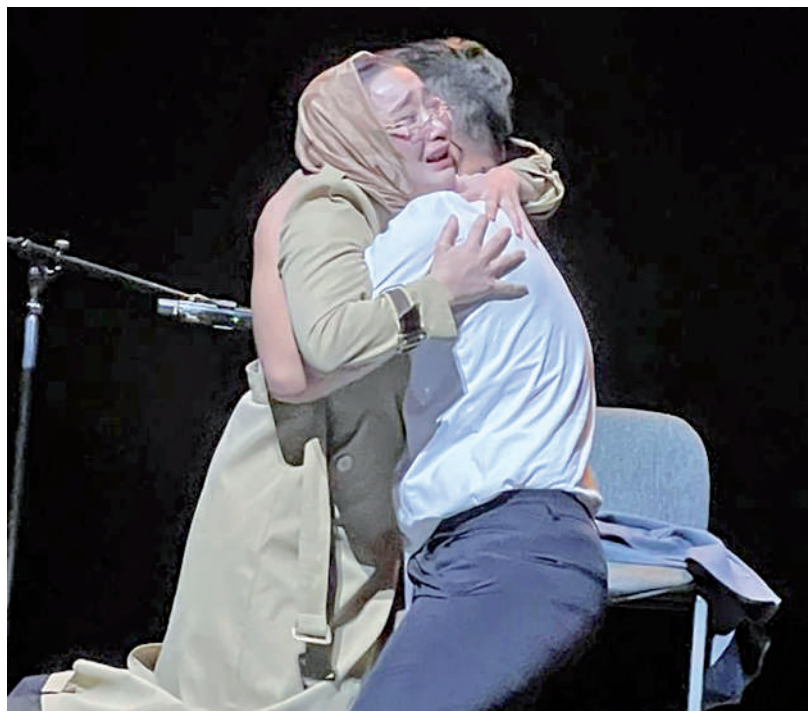
Жоламанның бұралаң жолы

Сәкен театрының сахнасында Жүзбай Серіктің «Өмір-ғайып» романының желісі бойынша жазылған «Жоламан» атты музыкалық драмасы көрермен назарына ұсынылды. Бұл – жаңадан құрылған инклюзивті бағыттағы «Qazaq Inclusive Theatre»-дың алғашқы қойылымы. Қоюшы режиссері – Думан Омаров.

Ерік НАРЫН,
«Ortalyq Qazaqstan»

«Qazaq Inclusive Theatre» театры Астанадан арнайы келді. Жоламанның образын сомдаған Айбек Мұстыбаев қойылымның қоғамға айтары көп дейді.

– «Qazaq Inclusive Theatre» театры биыл қыркүйек айында құрылды. Бұл – Жүзбай Серіктің идеясы. Театрды құру туралы аян берілген екен. Астана қаласынан таланттар іріктелініп алынды. Сахнада біршама тәжірибем бар. Бірақ, Қарағандыға алғаш келуім. Негізінде әншімін. Мен басты кейіпкер Жоламанды сомдаймын. Жоламан – тастанды бала. Анасы вокзалдағы ата мен әжеге қалдырып, кетіп қалған. Асыраушылары Жоламанды тұлғаға айналдырған. Бүгінде Жоламан өнердің жарық жұлдызына айналды. Жоламанның образы арқылы көп

дүниені айтуға болады қоғамға, – деді бас кейіпкер Айбек Мұстыбаев.

Пьеса Жоламан атты тастанды баланың өмірге келіп, тағдыр тауқыметтерімен бетпе-бет жолығуын баяндайды. Кейіпкерлер қатарында көз жанарынан айырылған екі актер бар. Екеуі қол арбада отырады. Барлығы да тағдырларына мойымай киелі сахнаға шығып, өнерлерін дамытып жүр-

ген батыл жандар.

Туындының негізгі идеясы – сәби көз жасына қалмау. Режиссер осы мақсатты көздейді. Спектакльде өмірде болатын әртүрлі жағдайлар суреттелген. Туынды отбасы құрудағы құндылықтарды айшықтайды.

Сурет Сәкен театрының
баспасөз қызметінен

Олимпиада жолдамасынан үміттіміз

Төрт жылда бір келетін қысқы Олимпиада ойындарының басталуына да бір ай уақыт қалыпты. Биылғы XXV Қысқы Олимпиада ойындары Италияның Милан мен Кортине-д'Ампеццо қаласында 2026 жылдың 6-22 ақпан аралығында өтпек. Оған әлемнің 93 елінен 3 500-ден астам спортшы қатысады деп күтілуде. Қазіргі таңда ұлттық құрама спортшылары, мәнерлеп сырғанаушы Михаил Шайдаров пен Софья Самоделькинада ғана Олимпиада лицензиясы бар. Ал, теміртаулық биатлоншы Владислав Киреев бүгінде Олимпиада жолдамасы үшін бақ сынауда.

Ербол ЕРБОЛАТ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Бүгінде қазақстандық спортшылар халықаралық турнирлер мен Әлем кубогында өнер көрсетіп, Олимпиада лицензиясы үшін күрестуде. Ал, Олимпиада жолдамасы спортшылардың нәтижесі мен жинаған рейтингтік ұпайына қарай беріледі. Қарағанды облысынан Олимпиада жолдамасы үшін сынға түсетін тек Владислав Киреев ғана. Жерлесіміз Олимпиадаға дейін іріктеу турнирлеріне

қатысып, ұпайын түгендеуде. Нәтижесі қаншалықты болмайды.

Айта кетейік, жерлесіміз қарашада Норвегияда өткен әлем чемпионатына қатысып, шеберлігін шыңдаған еді. Желтоқсанның басында Қазақстан биатлоншылары Швецияның Эстерсунд қаласында өткен Әлем кубогына қатысып, бірінші кезеңде үздік 15 команда қатарына енген. Ерлер арасындағы эстафетаға қатысқан спортшылардың қатарында Владислав Киреев, Асет Дюсенов, Кирилл Бауэр және Вадим Куралес те болды. Ал, аралас жекеley эстафетада Владислав Киреев пен Милана Генева 15-ші

орынға табан тіреді. Осылайша ол іріктеу кезеңдерінде қажетті ұпай түгенделді.

Владислав Киреевтің жаттықтырушысы Раис Хайрутдинов спортшыда лицензия алу мүмкіндігінің барын баса айтты. Бүгінде өзі шәкіртіне қолдау көрсету үшін Швецияға арнайы ұшып кеткен.

– Қазіргі уақытта Швецияда биатлоннан Әлем кубогының бірінші кезеңі өтіп жатыр. Владислав бұл жолы жекеley жарыста, спринтке және спринт нәтижесі бойынша тағы да сынға түседі. Әлем кубогының екінші кезеңі Аустрияда, үшіншісі Францияда өтеді. Ал, төртінші мен соңғы бесінші кезеңі қантарда Германияда жалғасады. Лицензиядан үмітіміз үзілген жоқ. Қазір басты мақсат – Олимпиада жолдамасы, – деді жаттықтырушы Раис Абрахманович.

Сурет облыстық дене шынықтыру
және спорт басқармасынан

• ҚҰРМЕТ

Оғландар олжалы оралды

Қарағандылық спортшылар үшін өткен ай жеңісті де жемісті айлардың бірі болды. Жерлестер ұлттық құрама сапында түрлі спорт түрлерінен сынға түсіп, ел қоржынын жүлдеге толтырды. Олжалы оралған спортшыларды облыстық дене шынықтыру және спорт басқармасының басшысы Серік Сәпиев қабылдап, құрмет көрсетті.

Ербол ЕРБОЛАТ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Сөз басында Серік Жұманғалиұлы спортшыларды жетістігімен құттықтап, бапкерлерінің еңбегін ерекше атап өтті.

– Сіздер өңір спортын дамытуға өлшеусіз үлес қосып келесіздер. Осындай зор жетістіктеріңіз үшін баршаңызға шынайы алғысымды білдіремін. Бұл жетістіктердің артында еңбек пен тер, тегеурінді дайындық жатыр. Әсіресе, бапкерлердің еңбегі орасан. Чемпиондарды тәрбиелеп, шындай білген

жаттықтырушыларға, спортшыларды қолдап жүрген медицина қызметкерлеріне зор ризашылығымды жеткіземін. Осындай өзара үйлескен еңбектің арқасында Қарағанды

спортының әлеуеті бұдан әрі де арта түсетіні сөзсіз, – деді басқарма басшысы.

Өткен айда Португалияда қаратәден өткен әлем чемпионатында жерлестер бақ

сынап, бір алтын, екі күміс және бір қола медаль жеңіп алған болатын. Солардың қатарында 10 жастағы Амангелді Нұрәулет те бар. Жас спортшы әлемдік додада 40 келі салмақта сынға түсіп, жүлделі II орынмен оралды.

– Қаратәмен төрт жасымнан айналысамын. Осы чемпионатта үш кездесу өткіздім. Ақтық кезеңде өзімнен екі жасқа үлкен спортшымен жүлдеріне қарай, қарсыласым менен әлдеқайда мықтырақ болып шықты. Өзімнен де қателіктер болды. Жылдамдығым да жетпеді. Жекпе-жектен кейін жаттықтырушым жіберген қателіктерімді айтып берді. Енді сол қателіктермен жұмыс жасаймыз. Келер жылы алтын аламын, – деді жас спортшы.

WKF бойынша Қарағанды облыстық қаратә федерациясының президенті, Қазақстанның еңбек сіңірген жаттықтырушысы Виктор Ешкин де дәл осы әлем чемпионатында ардагерлер арасында бақ сынаған. Ол қарсылас шак келтірмей, бес дүркін әлем чемпионаты атанды. Сонымен қатар, Қарағанды қаратә мектебінің тағы бір түлегі Никита Тарнакин де Сауд Арабиясында өт-

кен Ислам ынтымақтастығы ойындарында топ жарды. Одан бөлек, облыс командасы Токиода өткен киокушинкай-кан қаратәден өткен әлем чемпионатында да өнер көрсетіп еді. Чемпионат қорытындысы бойынша алты медаль жеңіп, ел қоржынын жүлдемен толықтырды. Солардың ішінде, Никита Гарасты ерекше атап өтпекке болмас. Жерлесіміз бұл бәсекеде 90 келі салмақта сынға түсіп, үш дүркін әлем чемпионы атанды.

Самбошылардың да осы жолғы жетістіктері орасан. Бішкекте өткен әлем чемпионатында жерлестер бір алтын және үш қола медаль еншілеген. Ал, Таиландта джиу-джитсудан өткен әлем чемпионатында да ел қоржынын бір күміс және төрт қоламен толтырды. Ал, Ислам ынтымақтастығы ойындарында да джиу-джитсудан қарағандылық спортшылар ұлттық құрама сапында сынға түсіп, Алматы Жігер – алтын, Ажар Салыкова – күміспен күптелген болатын.

Басқарма басшысы жеңімпаздар мен жүлдегерлерді марапаттап, сый-сияпат көрсетті.

Суретті түсірген
Александр МАРЧЕНКО

ORTALYQ QAZAQSTAN

Қарағанды облыстық қоғамдық-саяси газет

Құрылтайшысы: облыс әкімдігі
МЕНШІК ИЕСІ: «Saryarqa Aqparat» ЖШС

Директор
Қайрат Жүнісұлы ӘБІЛДА

Директордың орынбасары
Оксана Вячеславовна МЯГКИХ

Директордың орынбасары
Ғалия Боранқұлқызы БАСТЕНОВА

Бас редактор
Е.К. МҰСАБЕК
Бас редактордың орынбасары
Қ.А. АЙТЖАН
Сайт редакторы
А.Ә. СОВЕТ
Жауапты хатшы
С.Б. ПИЯШ

Телефондар:

Бас редактор: 43-38-53
Бас редактордың орынбасары: 43-58-08
Интернет-редакция редакторы: 43-38-33
Жауапты хатшы: 43-49-72
Жарнама, факс: 43-57-82, 43-21-55;

Меншікті тілшілер:

Ақтоғай, Шет, Балқаш,
Приозерск: 8-702-293-13-70
Қарқаралы, Нұра,
Осакаров: 8-702-216-73-50
Теміртау, Саран, Шахтинск, Абай,
Бұқар жырау: 8-775-189-33-19

• Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді.
• Жарнамалар мен хабарландырулардың мазмұнына жарнама беруші жауап береді.
• Газетте жарияланған материалдарды сілтемесіз көшіріп басуға болмайды.
• Материалдың жариялану ақысы төленген

Газет Қазақстан Республикасы Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігінің Ақпарат комитетінде қайта тіркеуден өтіп, 2020 жылғы 15 желтоқсанда № КЗ18ВР00030163 куәлігі берілді.

Газет сейсенбі, бейсенбі, сенбі күндері шығады.
Мекенжайымыз: 100009, Қарағанды қ., Әлімхан Ермеков көшесі, №33 Ұй.

Электрондық пошта: ortalqy.kz@gmail.com; ortalqy.kaz@mail.ru
Жарнама бөлімі: ortalqy.reklama@mail.ru

Газет жеткізілмесе
41-26-82, 43-57-88
телефонына хабарласыңыздар.

«БанкЦентрКредит» АҚ ҚФ
Есеп-шот: kz50826MOKZTD2003131,
БИК KСJBKZXX БИН 000840001412

Тарапымы 3 526

№135 тапсырыс. Индекс 65484
Офсеттік басылым. Көлемі 4 баспа табақ.

Бағасы келісім бойынша
«Типография Арко» ЖШС баспаханасында басылды.
Қарағанды қ., Сәтбаев к., 15.
Газеттің компьютерлік орталығында теріліп, беттелген.
Кезекші редактор **Мажан ҚҰДАЙБЕРГЕН**